

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

14^E JAARGANG

WOENSDAG 29 MEI 1929

No. 700

INHOUD.

DE OPDRACHT AAN DE NIEUWE MUNTCOMMISSIE door <i>Mr. J. Westerman Holstijn</i>	496
Termijnbetaling door <i>E. Legerman</i>	498
De waarde van Suriname als cultuurland door <i>Tj. Pyt- tersen</i> met naschrift door <i>J. S. C. Kasteleijn</i>	500
De Indische middelen over Februari 1929	503
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De Zuid-Afrikaansche ijzer- en staalindustrie door <i>E. Rosenthal</i>	504
AANTEKENINGEN:	
Het kalimonopolie van Europa	505
Amerikaansche beleggingen in het buitenland	506
Ontvangen boeken	506
MAANDDIJFERS:	
Overzicht van de Indische middelen	507
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	507—514
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van
Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J.
Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen
Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schülthuis;
Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Assistent-Redacteur: H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.
Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in
Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per
jaar. Losse nummers 50 cents. Ieden en donateurs van het
Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ont-
vangen de abonne's, leden en donateurs kosteloos, voor zoo-
ver daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruigeplaatweg.*

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement
volgens tarief. Administratie van abonneenten en adver-
tenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Ro-
terdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro
rekening No. 6729.

28 MEI 1929.

Ook deze week bleef de stemming op de geldmarkt
zeer vast. Alleen Callgeld was meer aangeboden en
liep tot 4½ pCt. à 4¼ pCt. terug. Dit was echter
alleen toe te schrijven aan voorbereiding voor de na-
derende ultimo, want particulier disconto was eerder
vaster, vooral in het laatst van de week en ook pro-
longatiegeld was zeer sterk gezocht. Aanvankelijk
konden enkele posten disconto tot 5¼ pCt. worden
ondergebracht, maar later werd weder regelmatig
5½ pCt. betaald en gisteren werd zelfs 5⁷/₁₆ pCt. toe-
gestaan, terwijl de prolongatienoteering tusschen
5¼ en 6 pCt. schommelde.

* * *

De weekbalans van De Nederlandsche Bank ver-

toont een verderen teruggang van de binnenlandsche
uitzettingen. De post binnenlandsche wissels ging
namelijk met ruim f 14.5 miljoen terug, de post be-
leeningen met bijna f 5.5 miljoen.

De post papier op het buitenland nam daarentegen
wederom toe, thans met ruim f 8 miljoen; de diverse
rekeningen onder het actief wijzen een kleine ver-
mindering aan van ruim f 0.7 miljoen. De wijzigin-
gen in den metaalvoorraad der Bank zijn van geringe
beteekenis: de voorraad zilveren munt nam met ruim
f 0.7 miljoen toe.

De bankbiljetten in omloop krompen verder in,
thans met ruim f 11.5 miljoen. Een vrij belangrijke
stijging vertoont het rekening-courant-saldo van het
Rijk, dat met bijna f 13 miljoen toenam; de reke-
ning-courant-saldi van anderen liepen met ruim f 2
miljoen terug. Het beschikbaar metaalsaldo steeg met
ruim f 1 miljoen. Het dekkingspercentage bedraagt
ruim 55.

* * *

In de noteering van de wisselkoersen kwam weinig
verandering. De opening was vrij vast, maar den vol-
genden dag ging het geheele avans van ½ à ¼ %
weder verloren en verder bleven de meeste koersen
zonder verandering. Alleen voor Marken bleef de
stemming zeer vast. Na de sterke stijging op den eer-
sten beursdag liep de koers niet zoo sterk meer om-
hoog, maar gisteren werd toch tot 59.31 betaald. Ma-
drid had weder eens van een lichten baisse-aanval te
lijden en liep tot 35.15 terug.

LONDEN, 27 MEI 1929.

Gedurende de geheele vorige week, ook op Vrijdag
en Zaterdag, bestond er goede vraag naar geld tot
loonende prijzen voor de geldgevers. De markt wordt
nog steeds beïnvloed door de situatie op de geldmarkt
te New York, die er door den strijd tusschen de Feder-
al Reserve autoriteiten niet overzichtelijker op is ge-
worden. Deze week zal geld in verband met de ulti-
mo en het feit, dat er voor £ 6 miljoen India Bills
en een grooter bedrag schatkistpromessen dan er ver-
valt, wordt uitgegeven, wel zeer krap zijn. Heden
wordt er reeds geleend van de Bank van Engeland.

Onder deze omstandigheden, waarbij nog de onze-
kerheid komt over het resultaat van de aanstaande
verkiezingen, trok het disconto verleden week zeer
sterk aan en bereikte de noteering 5%—⁷/₁₆; Vrijdag
werden de nieuwe schatkistpromessen tegen 5¹³/₃₂ ge-
plaatst. Heden was de prijs eigenlijk niet beter dan
5⁷/₁₆ pCt., met andere woorden, de Bank beheerscht
de markt absoluut. Koopers houden zich op 't oog-
blik terug in afwachting van het verder verloop der
gebeurtenissen te New York en te Parijs.

DE OPDRACHT AAN DE NIEUWE MUNT-COMMISSIE.

In April jl. werd bekend gemaakt, dat de ministers van financiën en van koloniën een commissie hebben ingesteld met de opdracht te onderzoeken, of bij handhaving van de bestaande munteenheid tusschen Nederland en zijn overzeesche gebiedsdeelen, vervanging van de grove zilveren munten door nikkelen stukken van dezelfde nominale waarde, onder gelijktijdige verlaging van die stukken tot pasmunt, uitvoerbaar is, en bij eventueele bevestigende beantwoording van deze vraag, of die vervanging gewenscht moet worden geacht.

Bijna overal is gedurende de laatste jaren, wat het muntwezen betreft, de aandacht geconcentreerd geweest op den gouden standaard en op de waarde van het inheemsche geld, in het bijzonder tegenover het goud en het buitenland. Nu echter de gouden standaard (zij het in verschillenden vorm) schier algemeen weer is ingevoerd of bevestigd, zijn de quaesties betreffende de geldstukken zelf, meer naar voren gekomen en speciaal voor die geldstukken, welke bestemd zijn in het binnenlandsch verkeer te circuleeren. Deze vragen betreffende de grootte en het gewicht der muntstukken, benevens het materiaal, waaruit zij vervaardigd moeten worden. Men is het er vrijwel over eens, dat het papieren geld van lagere waarde moet verdwijnen, doch daarom wenscht men, ter vervanging daarvan, nog niet de oude munten terug of nieuwe munten, die aan de oude nagenoeg gelijk zijn. Integendeel, die munten, de zoogenaamde grove munten, worden door velen te groot en te zwaar geacht voor het dagelijksch gebruik; ook wordt door sommigen gemeend, dat het zilver niet het metaal behoort te blijven, waaruit die nieuwe munten bij voorkeur zijn te slaan.

Hier en daar is men in het buitenland omtrent deze punten ook reeds tot een beslissing gekomen.

Als een metaal, dat als muntmateriaal de voorkeur boven zilver zou verdienen, werd nog al eens het goedkoopere nikkel genoemd. Prof. Dr. C. A. Verrijn, Stuart, Mr. C. W. Ritter, Mr. Dr. Ant. van Gijn, de heer S. van der Bergh Jr. en anderen, hebben daar in dit tijdschrift¹⁾, in de Kamer en elders de aandacht op gevestigd en hebben met eenigen aandrang, aan de Regeering de vraag voorgelegd, of het niet gewenscht zou zijn ook hier te lande te onderzoeken, of het nikkel niet het zilver van onze teekmunt, zou kunnen vervangen. De nieuwe Muntcommissie, is van dien aandrang het resultaat. Zij heeft de opdracht gekregen, die in den aanvang van dit artikel in hoofdzaak woordelijk is medegedeeld, een opdracht, die zich nauw aansluit bij wat de reeds genoemde schrijvers en sprekers hebben te berde gebracht. Door de bewoordingen van de opdracht geeft de Regeering blijk van hare bedoeling, dat de Commissie zich slechts met een bepaald punt uit het muntwezen zal bezighouden. Op zichzelf is dit natuurlijk om verschillende redenen toe te juichen, maar goed beschouwd is de opdracht tenslotte toch te beperkt geworden, en moet men hopen, dat de Commissie zich bij haar onderzoek en advies op een iets ruimer standpunt zal plaatsen.

Ik heb hierbij drie punten op het oog, die naar ik meen, de Muntcommissie in haar onderzoek zal moeten betrekken, al moge zij strikt genomen, daartoe niet bepaaldelijk opdracht gekregen hebben.

De Regeering vraagt een advies over de vervanging van de zilveren rijksdaalders, guldens en halve guldens door nikkelen stukken, *onder gelijktijdige verlaging van die stukken tot pasmunt.*

Het grove zilver, en in aansluiting daaraan, de zilverbons, zijn thans wettig betaalmiddel tot elk be-

¹⁾ Zie E.-S. B. van 22 Aug., 5 Dec., 19 Dec. 1928 en 23 Jan. 1929.

drag. De Nederlandsche Bank heeft daardoor wettelijk de keus hare biljetten te betalen, hetzij in gouden tientjes, hetzij in grof zilver of zilverbons; zij heeft zich echter tegenover de Regeering verbonden, bij stijging van den wisselkoers boven het gouduitvoerpunt aan de houders harer bankbiljetten desgevraagd goud op muntpariteit, ter beschikking te stellen voor uitvoer.

Wanneer het noodig is dat goud ons land verlaat, en dat is het geval, zoodra de wisselkoersen boven het gouduitvoerpunt zijn gestegen, is de Bank, die den nationalen goudschat beheert, dus verplicht dat af te staan. Zoolang echter de wisselkoersen daartoe geen aanleiding geven, is de Bank vrij het goud vast te houden; geen buitenlander noch Nederlander kan, met bankbiljetten in de hand, voor eigen oogmerken haar tot afgifte dwingen, immers de Bank is bevoegd de aangeboden biljetten met grof zilver of zilverbons te betalen in plaats van met de verlangde gouden tientjes.

Deze regeling heeft steeds nuttig gewerkt, en heeft nooit eenig werkelijk bezwaar opgeleverd; zij heeft onder alle omstandigheden bewezen een hechte basis voor de goudpositie van Nederland te zijn.

Wordt de tegenwoordige teekmunt tot pasmunt verlaagd, dan wordt de goudpositie van Nederland geheel anders. De Nederlandsche Bank moet dan haar bankpapier in gouden tientjes betalen, aan ieder die betaling in specie eischt. De gouden tientjes zullen haar ad libitum onttrokken kunnen worden voor het binnenlandsch verkeer; voor oppotting, voor industriele doeleinden en voor sieraden in binnen- of buitenland; en ook voor versterking van goudvoorraden in het buitenland, zoodra men daar zulks mocht wenschen. Nu is deze afvloeiing van gouden tientjes wel eenigszins te voorkomen door als nieuwe bepaling in te voeren, dat de Bank haar biljetten alleen in specie zal behoeven te betalen, wanneer haar een quantum van eenig aanbelang wordt gevraagd, met toekenning van de bevoegdheid deze specie dan ook te leveren in vreemde gouden munt of in baren, in plaats van in Nederlandsche gouden munt. Zulk een bepaling zou in Europa geen novum zijn. Doch beschermd wordt de goudvoorraad van Nederland daardoor zeker niet: vrijelijk zou een goudbegeerig buitenland immers over onzen goudvoorraad kunnen blijven beschikken.

Nu is het een onloochenbaar feit, dat het buitenland juist tegenwoordig goudbegeerig is. Naast de voortdurende vraag naar gouden munt voor Azië is er een, met moeite binnen de perken te houden streven merkbaar van tal van landen hun goudschat te versterken, zoodra zich daarvoor maar een geschikte gelegenheid voordoet. Dank zij onze tegenwoordige regeling, gaat deze stille goudzuiging grootendeels ons land voorbij. Valt onze in dit opzicht heilzame regeling echter weg, dan staat te vreezen, dat Nederland telkens zal blootgesteld zijn aan afvloeiing van goud tengevolge van aankopen voor buitenlandsche rekening, welke aankopen met ons geldwezen of met den stand van onze betalingsbalans niets uitstaande hebben. Zoodra het buitenland besluit eenig opgeld, openlijk en rechtstreeks of bedekt en indirect, voor goud te besteden, staat Nederland bloot aan goudonttrekking, met voorbijgang van andere landen, die verder afgelegen zijn, wier wisselkoersen voor de transactie ongunstig zijn of die aan zulk een goud-export hinderpalen van welken aard ook in den weg leggen. Regelmatige aanvoer van goud, zooals in Londen plaats heeft, komt hier niet voor, zoodat Nederland zich, na ontijdige afvloeiingen, noodgedrongen zou moeten gaan voegen bij de goudbegeerige landen, die er op uit zijn hun goudschat aan te vullen, hetgeen ons land tot dusver niet heeft behoeven te doen.

Het bovenstaande moge duidelijk gemaakt hebben, dat het tegenwoordige stelsel, dat onze goudpositie afdoende beschermt, in de praktijk uiterst nuttig is.

Het is bekend, dat men er ons in het buitenland, bijvoorbeeld zelfs in Engeland, wel eens om benijdt. Wordt men in het buitenland immers gehinderd door ongewenschte, als ongerechtvaardigd gequalificeerde goudonttrekkingen, waartoe de toepassing van den zuiveren gouden standaard den weg steeds openlaat, dan is men telkens weer genoodzaakt door vertoogen of anders door bijzondere maatregelen aan het ongerief een einde te maken. Theoretisch moge de zuivere toepassing van den gouden standaard mooier zijn, voornamelijk is een regeling als bij ons practischer.

Eén middel bestaat er intusschen om, wordt de teekmunt pasmunt, den goudschat toch de bescherming te verzekeren, die hij tot dusver had. Door nl. de circulatiebank de bevoegdheid te verlenen hare biljetten, behalve in gouden munt, of in gouden baren, te harer keuze ook te betalen in vreemde valuta tegen koersen, niet hooger dan het gouduitvoerpunt. Zulk een bepaling komt in de buitenlandsche bankwetgevingen van den laatsten tijd wel voor.¹⁾ De Muntcommissie, die den 6en Maart 1926 aan de Kroon over ons muntwezen in het algemeen een advies uitbracht, is echter voor deze consequentie, naar het mij voorkomt ten onrechte, nog teruggedeinsd.

Waarom echter, ook wanneer onze gulden en rijksdaalders van nikkel mochten worden, deze dan niet teekmunt gelaten als tot dusver het geval was,²⁾ wettig betaalmiddel, zooals toch ook de zilverbons waren? Daarmede zou de geheele quaestie van de goudpositie van Nederland opgelost zijn. Is er eenige dringende reden, met de regeling, die historisch groeicid is, thans, op dit zeker niet gunstige moment, te breken? Het is gewenscht, dat de Muntcommissie ook deze vraag, al heeft de Regeering haar daartoe feitelijk geen opdracht gegeven, beantwoordt. Mocht zij komen tot de slotsom, dat de teekmunt niet meer als zoodanig is te handhaven, doch pasmunt moet worden, dan zal zij niet kunnen nalaten tevens de consequenties na te gaan, waartoe die verandering in ons muntwezen in de praktijk leidt, in het bijzonder wat onze goudpositie betreft.

2e. Het Muntfonds.

Het tegenwoordige Muntfonds dankt zijn instelling aan het beginsel, dat de winsten, die de Staat tot een aanmerkelijk bedrag maakt met het in omloop brengen van niet volwaardige munt, ter zijde gelegd behooren te worden om steeds te kunnen strekken tot dekking van het verlies, dat een latere intrekking en ontmunting mocht opleveren. Wordt het zilvergeld door nikkelgeld vervangen, dan zal dit beginsel ongewijzigd toepassing kunnen vinden en zal het Muntfonds dus blijven bestaan.

Er is echter nog een andere reden, die pleit voor de handhaving van het Muntfonds. Dat het ooit zal komen tot een intrekking en ontmunting op groote schaal van onvolwaardige munt, omdat daaraan een *blijvend* teveel is ontstaan, is niet waarschijnlijk. Wat zich echter wel kan voordoen, is een *tijdelijk* teveel. De munten zijn in omloop op een waarde, afgeleid van het gouden tientje en in het binnenland kunnen daarmede ook steeds op dien voet betalingen gedaan worden. Aan het buitenland echter niet. Ontstaat er een groote behoefte aan betalingsmiddelen op het buitenland, dan kan zich een groote terugvloeiing voordoen van de onvolwaardige munten ter inwisseling in bankbiljetten, voor welke bankbiljetten dan, op grond van de hierboven reeds vermelde verbintenis van De Nederlandsche Bank goud verkregen kan worden om daarmede het buitenland te betalen. De zorg voor de handhaving van de goudwaarde van de door den Staat in omloop gebrachte munt rust derhalve op De Nederlandsche Bank en dit is niet juist te achten. De Staat behoort daar zelf voor te zorgen. en kan dat ook zeer gemakkelijk, mits slechts een wijziging gebracht wordt in de wettelijke bepalingen,

¹⁾ Bijv. in Duitschland, België, Italië, Polen, Roemenië.

²⁾ Den halven gulden zou men pasmunt kunnen maken.

die het Muntfonds beheerschen. Nu men bezig is ons muntwezen aan een herziening te onderwerpen, moet niet verzuimd worden ook dit punt tevens te regelen.

Noodig is daarvoor, in de Muntwet op te nemen, dat het Muntfonds, behalve voor dekking van verlies bij ontmunting, ook kan dienen om een tijdelijk teveel aan munten op te nemen. Met het oog daarop zijn de regelen betreffende de belegging van het Muntfonds in dier voege uit te breiden, dat die belegging voor een deel ook kan bestaan uit goud en buitenlandsche goudwaarden,

Bij een sterke terugvloeiing van munten met gelijktijdige vraag naar buitenlandsche betalingsmiddelen zal de gang van zaken dan zijn, dat de munten (gesteld De Nederlandsche Bank wordt met het beheer der hovenbedoelde goudwaarden belast) door de circulatiebank voor rekening van het Muntfonds van het publiek à pari worden overgenomen tegen gelijktijdige beschikbaarstelling van buitenlandsche betalingsmiddelen uit de goudbeleggingen van het Muntfonds.

Zulk een practische aanwending van het Muntfonds is thans bij de bestaande bepalingen in de Muntwet niet mogelijk. Als de nood aan den man komt laat de Muntwet slechts toe ontmunting en verkoop van het zilver aan het buitenland met dekking van het verlies door te-gelde-making van de beleggingen van het Muntfonds, dat wil zeggen Nederlandsche Staatsschuld. Daargelaten de omslachtige wijze, waarop langs dien weg schulden aan het buitenland afgedaan worden, is daar ook tegen aan te voeren, dat de ontmunting zelve onnoodig is. Immers men kan zich slechts denken, dat een depressie tijdelijk aanleiding gaf tot een teveel aan binnenlandsch geld, dat omgezet moest worden in buitenlandsche betalingsmiddelen. Op den duur, zoodra het getij zal zijn gekeerd, zal het binnenlandsch verkeer weer dezelfde hoeveelheid munten behoeven als vroeger, zoodat na de plaats gehad hebbende ontmunting, weer aanmunting noodig zal zijn.

Wijzig men daarentegen de bepaling betreffende het Muntfonds als hierboven aangegeven, dan kan de omzetting van overtollig munten in buitenlandsch geld terstond uitgevoerd worden, terwijl later, als de munten voor het binnenlandsch verkeer weer terugverlangd worden, deze zonder tijdverlies of kosten weer van het Muntfonds betrokken kunnen worden.

Is de wijziging in de bestemming van het Muntfonds nuttig, nu onze binnenlandsche circulatie uit zilveren munten bestaat, die nog een niet onbelangrijke intrinsieke waarde hebben, zeker niet minder is die wijziging aan te bevelen, indien die munten door nikkelen mochten worden vervangen. Uit welk materiaal de Staat ook onvolwaardige munten zou willen vervaardigen en in omloop brengen, de plicht om te allen tijde de goudwaarde daarvan te verzekeren, niet alleen in het binnenlandsch verkeer, maar ook tegenover het buitenland, blijft gelijkelijk Staatsplicht.

Wat hierboven voor Nederland en het Nederlandsche Muntfonds gezegd is, geldt evenzeer voor Nederlandsch-Indië en het Indische Muntfonds. De mogelijkheid van een terugvloeiing van munten, op zulk een schaal dat moeilijkheden voor de goudpositie van het land daarvan het gevolg zijn, is in Indië alleen grooter.

Op het oogenblik zijn de grove munten in Nederland en Nederlandsch-Indië dezelfde en zoowel hier als daar gelijkelijk wettig betaalmiddel. De munten kunnen derhalve zoowel door Nederland als Indië gebruikt worden als remisemateriaal onderling, terwijl dat ten aanzien van het buitenland niet mogelijk is. Zulke remises zullen echter slechts zelden in het algemeen belang zijn. De munten zijn immers aangeemaakt en bestemd in elk deel van het Rijk afzonderlijk te circuleeren. Worden zij van het eene deel, als daar een tijdelijk teveel is, in het andere overgebracht zonder dat daar een gelijkelijk tekort is, dan

geeft die overbrenging, indien zij op eenigszins groote schaal plaats heeft, voor het muntwezen daar ongerief. Deze onvolkomenheid in beider muntwezen wordt geheel verholpen, wanneer de Muntfondsen de functie krijgen een tijdelijk teveel aan circuleerende munten ter plaatse op te nemen en daartegen betalingsmiddelen op het buitenland te verschaffen, hetgeen in de eerste plaats omvat betalingsmiddelen op het andere deel van het Rijk. En aangezien het voorkomen van zulke remises in beider belang is, kan op grond daarvan een samenwerking tusschen beide Muntfondsen en een verdeling van de lasten bepleit worden.

Het is bekend, dat de Regeering geen scheiding tusschen het muntwezen van Nederland en van Indië wil bevorderen, die verder gaat dan thans reeds het geval is, en daarom tot dusver gewenscht heeft, dat naast het gouden tientje, ook de grove zilveren munten in beide gebiedsdeelen gangbaar zijn. Ook al wordt derhalve een nieuwe nikkelen munt ingevoerd en wordt deze tot pasmunt verlaagd, dan is het niet uitgesloten dat deze in Nederland zoowel als in Indië, al is het dan alleen bij de Openbare kassen, weder tot elk bedrag inwisselbaar zal zijn. De nieuwe munt, als is zij pasmunt, kan dan opnieuw dienen als remisemateriaal en daarom zal ook in dat geval samenwerking tusschen de beide Muntfondsen als hierboven aanbevolen noodig zijn, om stoornis gevende remises over en weer te voorkomen.

Bij een goede regeling van ons muntwezen behoort ook de wijziging in de functie van het Muntfonds als hierboven uiteengezet. Betreft derhalve de nieuwe Muntcommissie ook het Muntfonds in haar onderzoek, hetgeen zij bij de grootere winsten, welke de aanmuntning van nikkelgeld zal opleveren wel niet zal nalaten, dan zal het gewenscht zijn, dat zij ook hare aandacht schenkt aan de regelen, die voor het Muntfonds in de toekomst zijn te stellen.

3e. De nieuwe Muntcommissie heeft opdracht gekregen over de vervanging van de grove zilveren munt door nikkelen te adviseeren. Onze tegenwoordige munten hebben inderdaad bezwaren, met name het gewicht en de grootte. De invoering van nikkelen munten in de plaats daarvan zal misschien ook aan eenige bedenking blijken onderhevig te zijn, niet zozeer theoretisch, maar wellicht technisch en ook psychologisch. Het resultaat van het onderzoek hiernaar door de Muntcommissie zij afgewacht. Mocht het echter blijken, dat er inderdaad bezwaren van ernstigen aard bestaan, dan ware het gewenscht, dat de Commissie ook naging of het niet aanbeveling zou verdienen de teekening van zilver te laten, doch haar alleen wat kleiner en lichter te maken. Ook op dit punt moge de Muntcommissie haar taak wat ruim opvatten.

Mr. J. WESTERMAN HOLSTIJN.

TERMIJNBETALING. ¹⁾

Elke nieuwe methode handel en nijverheid te stimuleeren, de werkgelegenheid te verruimen en aldus het algemeene welvaartspeil te verhoogen, verdient aan een nauwgezet onderzoek te worden onderworpen.

Het is daarom niet verwonderlijk, dat het termijnbetalingstelsel de laatste jaren zoowel in de Nieuwe

¹⁾ Het vraagstuk van het koopen van goederen op afbetaling is reeds meerdere malen in ons tijdschrift behandeld. Het rapport van den Ned. R.-K. Middenstandsbond, dat in het nummer van dit tijdschrift van 1 Mei jl. is besproken en het vorige week verschenen rapport van de Kamer van Koophandel te Amsterdam, waarover wij binnenkort een artikel hopen op te nemen, hebben hier te lande de aandacht op de economische en sociale werking van dit stelsel gevestigd.

Daarom zal het ongetwijfeld voor onze lezers van belang zijn in het hiervolgende artikel van den secretaris van de directie der Industriële Disconto Maatschappij het standpunt van iemand uit de praktijk te vernemen. (Red.)

als in de Oude Wereld in het centrum der belangstelling staat.

Toch hebben wij hier niet te doen met een nieuw idee. Reeds de Romeinen kenden de termijnbetaling, men beweert, dat de Gebroeders Crassus een groot deel van hun enorm fortuin verwierven door het bouwen van huizen buiten de wallen van Rome, welke zij op termijnbetaling verkochten. Aan het einde van de vorige eeuw was in Engeland reeds de Encyclopaedia Britannica op afbetaling verkrijgbaar en de snelle verspreiding welke de naaimachine over de geheele aarde onder alle klassen der bevolking heeft gevonden is wel in de allereerste plaats te danken aan de van den aanvang af geboden gelegenheid het artikel op termijnbetaling te koopen.

Evenals in de Vereenigde Staten van Amerika was dus ook in Europa het koopen op termijnbetaling reeds voor den oorlog wel bekend. De firma's, die zich hiermede bezig hielden, werden echter — over het algemeen terecht — als minderwaardig beschouwd.

De z.g. afbetalings-magazijnen leverden slechte kwaliteiten, vorderden veel te hooge prijzen en stelden vaak eischen, die de koper niet kon nakomen om zich dan weer in het bezit van het geleverde te kunnen stellen. Deze uitwassen van een overigens goed systeem bestaan ook heden ten dage nog.

De meer algemeene toepassing van het systeem dateert van het laatste decennium. De impuls ging uit van den automobiel-handel. Aanvankelijk stonden de automobiel-fabrikanten afwijzend tegenover het stelsel. Omstreeks 1921 echter toen de „Slump” in het Amerikaansche zakenleven in de plaats trad van de hoogconjunctuur der oorlogs- en naoorlogsjaren en het gebrek aan vraag uit het buitenland den export sterk deed verminderen, kwam men op het denkbeeld den afzet in het binnenland door invoering van termijnbetaling te stimuleeren. Het systeem voldeed uitstekend, de afzet steeg belangrijk, dit opende de mogelijkheid tot rationalisatie der bedrijven en zoo weer tot prijsverlaging. De lagere prijzen werkten weder stimulerend op den kooplust enz.

Op deze wijze werd een wissel-werking verkregen waardoor de consumptie met de productie gelijken tred hield. Bovendien werd het — toen het systeem ook tot de detail-handelaren zelf werd uitgebreid — dezen mogelijk hunne inkoop gelijkmatiger over het jaar te verdeelen. Hierdoor werd weder grotere gelijkmatigheid in den afzet der fabrieken en dus in de productie bereikt, waardoor weder verdere besparing in de fabrieken kon worden verkregen. Ofschoon het bewijs hiervan wel niet te leveren zal zijn, meenen vooraanstaande Amerikaansche economen als bijv. Dr. Wilbur C. Plumer van de Universiteit te Pennsylvania, dat zonder termijnbetaling de kostprijs van automobielen op het oogenblik belangrijk hooger zou zijn dan in werkelijkheid het geval is.

Wat overigens het ontbreken van deze financierings-methode voor de Amerikaansche automobiel-industrie zou beteekenen, leert ons de volgende becijfering:

De binnenlandsche verkoop van personenwagens bedroeg in de U.S.A. in 1928 volgens het American Trade Journal 3.411.605 stuks. Aangezien volgens de gegevens van de National Association of Finance Companies 75 pCt. der verkoopen op termijnbetaling geschieden, zou dit voor 1928 beteekenen 2.500.000 automobielen, waarin verwerkt werden:

voor het chassis bijna 2.500.000 ton staal;
 ongeveer 60.000.000 KG. koper;
 bijna 60.000.000 KG. lood;
 ruim 30.000.000 KG. aluminium;
 voor de carrosserie meer dan 4.500.000 M² hard hout;
 bijna 2.000.000 M² zacht hout;
 ongeveer 2.200.000 M² leer;
 ruim 3.000.000 M² glas;
 meer dan 400.000 H.L. verf en vernis

ongerekend de radiateurs, carburateurs, dynamo's, magneten, lampen, schakelaars, enz. enz. Ongeveer 2.500.000 werklieden werden voor de vervaardiging hiervan te werk gesteld, aan wie meer dan \$ 5.000.000.000 loonen werden uitbetaald.

De gunstige ervaring in de automobiellindustrie opgedaan, bracht vanzelf ook andere industrieën ertoe het stelsel in toepassing te gaan brengen. Slechts enkele jaren zijn voldoende geweest om het systeem zoowel in de Nieuwe als in de Oude Wereld algemeen ingang te doen vinden.

De al of niet toelaatbaarheid van termijnbetaling is m.i. geen kwestie van beginsel doch uitsluitend van verhoudingen. Elk systeem kan op tweeërlei wijze worden toegepast, nl. ten voordeele van de maatschappij of wel ten nadeele daarvan. De vraag is dus niet: „Is termijnbetaling economisch nuttig of schadelijk?” maar men dient zich af te vragen: *Wanneer* mag termijnbetaling worden toegepast; *aan wie* mag dit soort crediet worden verleend en *door wie* mag het verleend worden?

Op de vraag waar en wanneer termijnbetaling mag worden toegepast zou ik willen antwoorden: Overal daar, waar besparing van arbeid of tijd wordt verkregen of verhooging van welstand intreedt. Er mag in dit verband hier wel even iets gezegd worden over de terminologie. Veelal wordt gesproken van: „Consumptief crediet” wanneer termijnbetaling wordt bedoeld. Dit nu sticht m.i. verwarring. Met consumptief crediet (Konsumfinanzierung) mag, naar mijn meening, alleen de financiering van verbruiksvoorwerpen worden aangeduid en *niet* het verlenen van credieten voor de aanschaffing van gebruiksvoorwerpen. Bij de financiering van consumptieve goederen is over het algemeen geen sprake van besparing of van welstandsverhoging, dit is wel het geval bij nuttige gebruiksvoorwerpen. Evenwel is het niet mogelijk hier een zuivere scheidingslijn te trekken. Het hangt van het gebruik af, dat van het artikel wordt gemaakt, of dit moet worden beschouwd nuttig effect op te leveren in economischen zin. Of dus termijnbetaling mag worden toegepast moet steeds van geval tot geval worden beoordeeld.

Tot de artikelen, die voor termijnbetaling in aanmerking komen reken ik in de eerste plaats: bedrijfsautomobielen, landbouw-werktuigen, industrie-machines, winkel- en kantoormachines, apparaten voor de praktische wetenschap en voor onderwijs-doeleinden en in mindere mate ook huishoudelijke apparaten en piano's en radio-instrumenten, omdat deze een hygiënisch of een cultureel belang dienen.

Aan wie mag nu termijnbetalings-crediet worden toegestaan? Het mag worden verleend aan ieder, die van het met het crediet aan te schaffen object voordeelige resultaten in zijn beroep of bedrijf kan bereiken, of daarvan op andere wijze een tastbaar voordeel mag verwachten.

Het crediet mag dus niet maar worden verleend aan ieder, die er „goed voor is”; de credietgever behoort er zich van te voren wel degelijk van te vergewissen, dat van het crediet werkelijk een economisch juist gebruik zal worden gemaakt. Er rust dus op hem een groote verantwoordelijkheid. Van primair belang is daarbij, dat hij kan beschikken over een goeden informatiedienst. De organisatie van het informatiewezen laat op het oogenblik, in het bijzonder wat de kleine credietnemers betreft, in verschillende landen van Europa nog te wenschen over, doch met bevrediging kunnen wij op dit gebied een algemeen streven naar samenwerking bij de groote informatiekantoren, de groote geld-instituten en de organen van koophandel constateeren.

In verband met het bovenstaande is juist de derde vraag: „door wie mag termijnbetaling worden verleend” van het allergrootste belang.

De economische verantwoordelijkheid voor het verlenen van de credieten kan uitsluitend worden

gedragen door een lichaam, dat geen ander belang kent dan de financieele transactie zelf. Elk direct of indirect interesse aan den afzet van het gefinancierde product dient te zijn buitengesloten. De financieele transactie moet doel zijn, geen middel.

De fabrikant of handelaar, die zelf den afzet van zijn goederen op termijnbetaling financiert, beteekent een economisch gevaar. In talrijke gevallen is de winstmarge op zijn product zoo ruim, dat zelfs bij het niet binnenkomen van een zeer aanzienlijk deel zijner vorderingen hij er nog in kan slagen een redelijke winst op zijn omzet te maken. In een zoodanig geval verlaat de verkooper, die in het crediet-verleenen slechts een middel ziet om zijn omzet te vergroeten, maar al te gauw het pad der voorzichtigheid en komt ertoe zijn product op te dringen aan personen, die voor den aankoop daarvan niet in aanmerking behoeven te komen.

Hetzelfde geval doet zich voor, wanneer een overheidsbedrijf op eigen gelegenheid den verkoop van zijn artikelen gaat stimuleeren door termijnbetaling. Voor den Directeur van een Gasfabriek of een Electriciteitsbedrijf is het verkoopen van apparaten in de door hem ingerichte winkels slechts een middel om het gebruik van gas of electriciteit te doen stijgen. Ook hij is dus maar al te zeer geneigd de beproefde financieringsprincipes, welke de soliede financierings-instituten tot de hunne hebben gemaakt te verwaarloozen. Dit klemt des te meer, daar hij met belasting-gelden werkt, zoodat een eenigszins redelijk rendement van het geïnvesteerde kapitaal wel buiten beschouwing zal worden gelaten.

Juist is de crediet-verleening door speciaal daartoe ingerichte financieele lichamen, die daarbij een aantal grondslagen, welke zij als noodzakelijke hebben erkend, handhaven. Welke zijn nu deze principes?

1e. Uitsluitend de aanschaffing van nuttige gebruiksvoorwerpen te financieren in gevallen, waarbij tijds- of arbeidsbesparing kan worden verwacht.

2e. Een kassa-storting te verlangen, die ten minste gelijk is aan de waarde-vermindering, die elk product bij den overgang van producent naar consument direct ondergaat. Deze kassastorting is tevens een bewijs, dat de koper niet geheel van middelen ontbloot is.

3e. De geheele afbetaling te doen plaats hebben binnen een tijdsruimte, welke belangrijk beneden den normalen levensduur van het gefinancierde object blijft.

4e. Zich te onthouden van de financiering van producten, die ingevolge hunne onvolmaaktheid dagelijks aan het gevaar van groote waarde-vermindering bloot staan.

De Amerikaansche National Association of Finance Companies heeft als „standaard condities” voor het financieren van automobielen een minimum kassastorting van 30 pCt. met een maximum looptijd van het crediet van 12 maanden vastgesteld. Interessant zijn de door deze vereeniging gepubliceerde statistieken omtrent de resultaten. Wij zien daaruit, dat bij financieringen, waarbij met een lagere kassastorting dan 25 pCt. genoegen werd genomen, het percentage der wegens wanbetaling teruggenomen wagens bijna 5½ maal zoo groot is als bij financieringen tegen de „standaard-condities”. Bij realisatie van de teruggenomen wagens bedroeg het gemiddeld verliespercentage:

bij 30 pCt. kassastorting en afbetaling in 12 maanden 0.536 pCt.;

bij 30 pCt. kassastorting en afbetaling in 18 maanden 0.839 pCt.;

bij een kassastorting van minder dan 25 pCt. en afbetaling in 12 maanden 1.1 pCt.;

bij een kassastorting van minder dan 25 pCt. en afbetaling in 18 maanden 1.716 pCt.;

bij een kassastorting van minder dan 25 pCt. en afbetaling in meer dan 18 maanden 4.84 pCt.

Deze statistiek toont wel duidelijk het groote ver-

schil in resultaten, verkregen bij een voorzichtige toepassing en die welke het gevolg zijn van het overtreden van de hierboven zoo juist opgesomde grondbeginselen van het termijnbetalingssysteem.

Ik ben van meening, dat wanneer allerwegen deze principes worden in het oog gehouden het termijnbetalingssysteem gunstig moet werken en geen grootere gevaren inhoudt dan welke andere vormen van credit-verleening ook. Uit den aard der zaak komt het voor, dat deze wetten worden overtreden. Wij hebben vrijwel reeds in alle landen op dit gebied personen zien optreden, die zich van hun economische verantwoordelijkheid niet bewust waren. Dit heeft geleid tot soms niet onbelangrijke deconfitures. Het komt mij voor, dat dit kwaad de kiem der zelfvernietiging in zich draagt. Een groot gevaar zie ik er dus niet in.

Aan deze verkeerde toepassing mag niet te veel aandacht worden geschonken. Ik ben het, wat dat betreft, geheel eens met Dr. Plummer, die zegt: „There is a possibility of concentrating too much attention on instalment credit to the exclusion of other elements equally dangerous, if not more so.”

De ervaringen, in de praktijk in de laatste jaren opgedaan, zijn gunstig. Het is helaas niet mogelijk omtrent den omvang van termijnbetaling cijfers te verstrekken, die ook maar bij benadering een idee zouden kunnen geven van de mate, waarin van het stelsel gebruik wordt gemaakt.

Wel kan met stelligheid worden gezegd, dat vooral in de laatste twee jaren kan worden geconstateerd, dat niet langer alleen kleine bedrijven, maar ook zeer groote industrieën bij de aanschaffing van hun machinerieën gebruik maken van het systeem. Ook zien wij meer en meer Gemeente- en Rijks-instellingen, die jaarlijks een bepaald bedrag op haar budget gevoteerd krijgen, dat op zichzelf onvoldoende is de aanschaffing van bijv. een Röntgen-installatie of een ander duur wetenschappelijk apparaat te betalen, door gebruikmaking van termijnbetaling haar wenschen bevredigen.

Mij zijn voorbeelden bekend van kleine gemeenten in het buitenland, die op deze wijze tot de aanschaffing zijn gekomen van behoorlijk brandbluschmateriaal.

Het termijnbetalingssysteem bevindt zich nog in een begin-periode. Het zal daarom goed zijn den verderen ontwikkelings-gang nauwkeurig gade te slaan. Daarbij zal de tot nu toe opgedane ervaring te stade komen. De verdere gang van zaken mag met vertrouwen worden tegemoetgezien.

E. LEGERMAN.

DE WAARDE VAN SURINAME ALS CULTUURLAND.

De heer J. S. C. Kasteleyn geeft ons in „Economisch-Statistische Berichten” van 27 Maart e.v. een vrij donker beeld van de „werkelijke” waarde van Suriname als cultuurland, een beeld, dat niet gunstig afsteekt bij dat, hetwelk het rapport van de „Studie-Commissie van het Sur. Studie Syndicaat”, waarvan de heer K. de leider was, ons teekent.

Ik durf het niet wagen een beeld te geven van de „werkelijke” waarde van Suriname als cultuurland, maar wil in kort bestek hieronder de cultuurwaarde naar voren brengen, zooals ik die zie.

De heer K. zegt o.m.:

a. dat het kustgebied uit meer dan één miljoen h.A. uiterst vruchtbare alluviale klei bestaat;

b. dat dit gebied doorsneden wordt door goede waterwegen;

c. dat hier na inpoldering en bij bemaling prachtige gronden worden gevormd, die mechanisch te bewerken zouden zijn;

d. dat de hooge gronden, d.w.z. dezulke, die niet behoeven te worden ingepolderd, niettegenstaande hun boschrijkdom, in doorsnede humus- en waterarm en niet vruchtbaar zijn.

De uitgestrektheid van de waardevolle terreinen

in het kustgebied buiten beschouwing latende, kan ik me in het algemeen vereenigen met het onder a. en b. genoemde.

Omtrent de hooge gronden het volgende:

Een klein deel der kolonie is tot heden voor cultures benut geworden, en wel in hoofdzaak dat deel, dat eertijds door fortten kon worden beschermd tegen invallen van buiten, de z.g.n. oude kolonie.

Toen Crynssen in 1667 Suriname op de Engelschen veroverde, bestond sedert rond twintig jaren een voor die dagen belangrijke suikerindustrie aldaar, welke bijna geheel langs de Boven-Surinamerivier werd gedreven. Wij hadden in Brazilië de groote waarde van het bezit eener suikerindustrie leeren kennen en toen deze moest worden prijsgegeven, werd getracht nieuwe streken in bezit te verkrijgen, welke zich leenden voor een dergelijk winstgevend bedrijf. De Surinaamsche suikerindustrie in handen te krijgen was het doel van Crynssen. De rietcultuur langs de Boven-Suriname werd in hoofdzaak gedreven „op de heuvelen en in het Hangen der Bergen”, daar de lager gelegen terreinen aldaar doorgaans in den grooten regentijd werden overstroomd. Verschillende Engelschen, w.o. de Gouverneur van Suriname, Lord Willoughby, hadden hier naast Portugeesche Joden groote belangen. Een eeuw lang is hier de cultuur met afwisselend voordeel gedreven geworden en dat deze streek een goeden naam bezat, wordt bewezen uit de belangen, welke verschillende Gouverneursfamilies nog in 1730 daar hadden, niettegenstaande de suikeropwinning, welke door middel van dierlijke kracht moest geschieden (beestenwerken); zeer kostbaar was.

Auca was in 1750 nog een groote suikerplantage.

In de „Geschiedenis der kolonie Suriname door een gezelschap van Geleerde Joodsche mannen” (1791) lezen wij omtrent het prijsgeven dezer streken: „Daar de gronden aan de rivier van Suriname de eerste geweest zijn, die hun vruchtbaarheid verloren, en wel om deze natuurlijke reden, dat men in Suriname, de landen niet bemest noch op eenigerlei wijze beproeft, om dezelve, naar het voorbeeld van Europa te verbeteren. Midlerwijl hebben de Joden zonder eenig ander middel van bestaan te hebben dan hunnen landbouw, hunne bezittingen zonder schulden en verbintenissen behouden tot op het einde van 1750.

„Maar het gestadig verlies van hun slaven, zo door sterfte als door wegloopen veroorzaakt, verplichte hen ook eerlang... (gelden op te nemen).”

Ook in het Boven-Tempatygebied kwamen suikerfabrieken voor, waarvan er in 1756 volgens de bovenvermelde bron zes ten gevolge van invallen der boschnegers moesten worden verlaten. De hogere en lichtere gronden langs de Boven-Commewyne en Perica zijn tot in de tweede helft van de 19de eeuw met goed succes in cultuur gebleven. De Gouverneur Nepveu bezat hier de plantage Crawassibo (beestenwerk).

In de „Annotatiën” van Nepveu, waarvan het origineel wordt bewaard in het Rijksarchief, komen twee begrotingen voor van suikerbedrijven op polder- en hoogland.

De financiële uitkomsten van het hooglandbedrijf zijn de beste. Nepveu zegt omtrent het hoogland nog het volgende:

„In de booven of hooge landen zoude men zekerlijk veel goedkoop een suikerplantage kunnen aanleggen, dog daar is geen, immers zeer zelden, gelegenheid om een waterwerk (watermolen) te gebruiken.”

Zonder een geregelde bodembewerking en zonder bemesting konden de hooge landen in het algemeen niet in cultuur worden gehouden, waar zulks wel, althans gedurende zeer langen tijd, in het poldergebied mogelijk was.

De heer K. heeft een strook gronds afgevoerd, welke is gelegen tusschen de Marowyne- en Samaccarivieren, een terrein, zoo ik het goed begrepen heb, bezuiden het oude cultuurgebied gelegen. In de

eerste plaats viel de hoeveelheid humus hem hier tegen. In humiede streken in de tropen is een snelle omzetting van humus een gewoon verschijnsel, dat door het onderwerken van een vlinderbloemig gewas, kan worden goedge maakt. Verder schrijft gen. heer, dat over het algemeen een lichte, zandige bodem, naar beneden overgaande in een zandigen leemgrond, die goed waterhoudend is, werd aangetroffen. Het is geenszins uitgesloten, dat bij een deskundige behandeling een dergelijke grond voor verschillende cultuurgewassen is te benutten. In Suriname wordt over het algemeen elke grond, die niet overeenkomt met de meest vruchtbare klei (mangro-land), ongeschikt voor cultuurbedrijven genoemd. Een van de meest onvruchtbare streken der kolonie, de terreinen rond Lelydorp, zijn door eenvoudige Javanen de laatste jaren met gunstig resultaat in cultuur gebracht geworden.

Bezuiden van de door den heer K. afgelopen lijn ligt het groote achterland der kolonie, een gebied van rond 10 millioen H.A. beslaand.

Het rapport der „Studie-Commissie” bevat enkele gunstige opmerkingen omtrent de cultuurwaarde van hooge gronden, gelegen zoowel langs den middenloop als langs den bovenloop (vallenged) der rivieren. Het medelid van den heer K. in die commissie, de heer B. J. Kluvers, geeft daaromtrent in „De W.-I. Gids” van Februari 1922 meerdere ten deele zeer gunstige inlichtingen en zegt over de cultuurwaarde in verband met de vegetatie:

„Geldt voor de lage gronden, dat ze vruchtbaar zijn als er veel pina (palissadepalm) op voorkomt, voor de hooge lichte gronden zijn het de „boegroemaka en andere palmsorten, die door veelvuldig voorkomen een vrij zekere maatstaf voor de vruchtbaarheid zijn”. Op Cuba is het de koningspalm, die een aanwijzing geeft omtrent de goede cultuurwaarde van den bodem. Vroegere planters schreven, dat, waar goed bouwhout en bolletrie voorkomt de gronden zich uitstekend leenden voor verschillende cultuurgewassen w.o. suikerriet. Dr. van Cappelle wijst in zijn verslag van een tocht naar de Boven-Nickerierivier op het voorkomen van uitgestrekte met bolletrie begroeide terreinen in het binnenland, welke boom daar groeit op humushoudenden zandgrond, die het water gemakkelijk doorlaat.

In de expeditie van den zeeofficier van Stockum worden o.m. de terreinen beschreven tusschen de van Asch van Wijck- en Emmaketenen (Saramaccavallei). Hij treft daar aan weerszijden vlak tot licht heuvelachtig land aan begroeid met zwaar bosch waarin uitgestrekte palmboschen het onderhoud vormen. Dezelfde streek werd eenige jaren later bezocht door den toenmaligen houtvester in de kolonie, den heer J. W. Gonggrijp en Prof. Stahel. In hun verslag lezen wij dat het onderhoud in die streken in hoofdzaak bestaat uit Boegroemakapalmen, terwijl naar aanleiding daarvan wordt gezegd: „Palmboschen van geheel dezelfde gesteldheid, als we hier vonden, treft men in groote uitgestrektheid over de volle breedte van Suriname in de zandige heuvelstreken van het binnenland aan.”

Beoosten de van-Asch van Wijck-keten ligt het stroomgebied van de Surinamerivier. Dit terrein werd onlangs bezocht door de heeren Stahel en IJzerman. Er worden goede kostgronden aangetroffen van boschnegers bij het dorpje Pempé en van de iets zuidelijk gelegen terreinen wordt in het verslag opgemerkt: „De vegetatie geeft ons den indruk, dat het land hier buitengewoon vruchtbaar is, veel vruchtbaarder dan de benedenbuurt.” Ook hier worden palmboschen aangetroffen.

Alle partijen zijn het erover eens, dat de slibafzettingen langs de rivieroeveren buitengewoon vruchtbaar zijn; het vruchtbare land van het kustgebied is ten deele opgebouwd door slibafzettingen der rivieren en daarom mogen wij concludeeren dat er gesteenten in het Surinaamsche bergland worden aangetroffen,

welke voor cultuurgewassen zeer waardevol verweringsmateriaal opleveren. De oude Nepveu schreef ook reeds: „... ’t zeeker dat alle overstromingen de Landen Vet maaken”.

De cultuurwaarde van een goed deel der boven vloedpeil gelegen terreinen in de kolonie kan niet worden ontkend, ook al is die waarde dan minder groot dan die van de polderklei.

Wij beschikken in onzen tijd over vele middelen om de productiviteit van den bodem op te voeren. Hieronder vallen ook waterbouwkundige werken. Bij het tot stand komen van irrigatiewerken in de bovenlanden, waar voldoende verval is, zal in den grooten regentijd slibhoudend water ver van de rivieroeveren kunnen worden gebracht, zullen in den grooten drogen tijd de gewassen niet behoeven te lijden van gebrek aan water. Bij het verruimen van rivierbeddingen zullen overstromingen als thans voorkomende verschillende terreinen voor cultuurbedrijven bruikbaar maken. De oude planters waren bij den aanleg hunner plantages in het kustgebied voor den afstand der aanplantingen vanaf de rivieroeveren afhankelijk van de drainagemogelijkheid. Deze toch vond bij eb plaats door sluizen en was daardoor in het vlakke land beperkt. In onzen tijd, nu wij de beschikking hebben over verschillende bemalingsmethoden, staan wij tegenover dit vraagstuk geheel anders en kunnen groote uitgestrektheden land voor cultures worden benut. Dit bemalingsvraagstuk is een studie op zichzelf en zal ik er hier niet dieper op ingaan. Vaststaat, dat een juiste bemaling den bodem beter geschikt zal doen worden voor mechanische bewerking, dat de structuur van het bouwveld zal verbeteren. In 1920 publiceerde het „Sur. Studie Syndicaat” een artikel van mijn hand, getiteld: „Suriname’s herleving op nieuwe basis.” Ik heb daarin een uitgebreid overzicht gegeven van de cultuurwaarde der hooge gronden, zooals oude planters deze zagen en heb tevens het bemalingsvraagstuk der polders aangevoerd. Ik schreef daaromtrent: „Ik wil er nog even op wijzen, dat door bemaling der poldergronden het waarschijnlijk mogelijk is, dat machinale grondbewerking op die gronden meer kans van slagen heeft; in die richting zijn gemakkelijk zonder veel kosten proeven te nemen.”

Bij het tot stand komen van groote polders zal de dijk lengte per H.A. kleiner zijn dan bij de oude polders, zal van te voren moeten worden nagegaan of moderne werktuigen en methoden resp. voor polderaanleg en sluisbouw met voordeel kunnen worden benut, of langs die wegen een belangrijke besparing van handenarbeid mogelijk is. De risico der ondernemers vermindert, indien zij te allen tijde voor hun bedrijven de beschikking hebben over voldoende zoetwater. Zij zullen daarom bij den opzet hunner bedrijven moeten trachten een verbinding te verkrijgen met een steeds zoet water bevattende rivier of kreek, waaruit door opdamming en oppompen het water naar de polders kan worden gebracht. En voor drainage en voor bevoeding is een opvoerhoogte van ongeveer één meter doorgaans voldoende, hetgeen de kosten daaraan verbonden gunstig beïnvloedt. Deze werkzaamheden zooveel mogelijk met dezelfde machines te doen geschieden kan een punt van studie uitmaken. Onze jonge ingenieurs kunnen voor Suriname op verschillend gebied mooi werk verrichten.

Ik heb Suriname eens vergeleken met een faillieten boedel; een zaak overigens met een zeer gezonde kern, die tengevolge van ondeskundig beheer, van het ontbreken van een scherpzinnige leiding, ten onder is gegaan.

Men moet, wat Suriname betreft, over het bestaande heen kijken om de toekomst te zien; plaats een streep onder het verleden en begin met behulp van de ons ten dienste staande uitstekende middelen op de zonder twijfel hechte basis een nieuw cultuurbouw op te metselen.

De geschiedenis der Surinaamsche suikerindustrie leert ons in deze veel. In het Boven-Surinamegebied maakten de vroegere planters het eerste jaar een oogst van rond 53 quintalen suiker per H.A., terwijl de tweede snit niet meer opbracht dan 20 quintalen, waarna de velden gedurende eenige jaren braak bleven liggen. In het poldergebied werd omstreeks 1745 per H.A. 46 quint. suiker gemaakt, welke productie geleidelijk wegens „verbastering” van het oude riet verminderde. De planter-schrijver A. Blom deelt ons mede, dat hij in 1787 de gemiddelde opbrengst niet meer dan op 15 quint. durft te schatten. Gouverneur de Frederici nam het initiatief om een paar nieuwe rietsoorten van Martinique te doen aanvoeren. Een ervan (ik denk hier aan ons tegenwoordige P.O.J. 2878) sloeg zoo uitstekend aan, dat de producties verdubbelden. In 1801 noemt Blom reeds opbrengsten van 60 quintalen suiker en meer per H.A. Hij waarschuwt als voorzichtig planter tegen „verbastering” van het riet en geeft in verband daarmee enkele adviezen. De man heeft gelijk gekregen; dit nieuwe riet, het Bourbonriet, is thans, maar pas na 125 jaren uit de Surinaamsche aanplantingen bijna geheel verdwenen en door nieuwe van elders aangevoerde soorten vervangen geworden. De tegenwoordige suikeropbrengsten in de kolonie bedragen ongeveer 65 quintalen per H.A., zoodat, houden we onder meer rekening met de zooveel betere suikerwinning van onzen tijd, de suikeropbrengsten in 125 jaren practisch niet zijn vooruitgegaan, wellicht valt vermindering te constataren. Dit pleit niet tegen het land, waar de primaire factoren voor de rietcultuur beter zijn dan op Java, maar tegen de menschen, tegen de leiders der industrie.

De gemiddelde suikerproductie op Java bedroeg in 1845 per H.A. ongeveer 18 quintalen. In de vijftiger jaren kwam Gonsalvez van Cheribon met een rietsoort, die de opbrengsten deed stijgen. In 1900 bedroeg de gemiddelde suikeropbrengst per H.A. op Java rond 85 quintalen, een productie, die niet veel hooger was dan die van een eeuw geleden in Suriname, als we ten minste de veel betere suikerwinning en betere landbouwmethoden van onzen tijd in aanmerking nemen. In hoofdzaak is de sedert stijgende suikeropbrengst per H.A. op Java te danken aan de beschikking over door planters of proefstation gekweekte meerwaardige rietsoorten, een weg, die in Suriname nimmer is ingeslagen geworden.

In „Suriname's herleving op nieuwe basis” (1920) heb ik het oprichten van een „Departement van Opbouw” in overweging gegeven, terwijl ik bij mijn terugkomst uit Suriname den Minister van Koloniën voorstelde te trachten een krachtige groep Nederlandsche ondernemers te vinden, die op te voren wel overlegde en goed vastgestelde voorwaarden bereid zoude zijn de waarde van een zeker omschreven stuk domeingrond, waar alle goede cultuurfactoren van Suriname zooveel mogelijk waren vereenigd, voor diverse cultures te onderzoeken alvorens tot het oprichten van ondernemingen over te gaan. Op verzoek van den Minister werd door mij een „voorloopig” rapport uitgebracht, dat in hoofdzaak ten doel had van de Kamers toestemming te verkrijgen voor het vaststellen van de waarde van verschillende mechanische middelen op Surinaamschen poldergrond. Het standpunt van den Minister toch was, dat mochten die proeven tot gunstige uitkomsten leiden, ondernemers eerder bereid zouden worden gevonden een daadwerkelijk belang in de kolonie te gaan nemen. Belangstelling van ondernemerszijde bleef uit, terwijl de proeven niet zijn genomen geworden.

Als men ziet langs welke wegen verschillende Amerikaanse landen, waar niet slechts een chronisch gebrek aan werkkrachten heerscht, maar waar tevens de arbeidskosten mede ten gevolge van een zeer hoogen loonstandaard, zeer kostbaar zijn, groote cultuur-

bedrijven in het leven hebben geroepen, dan valt op, dat dit in hoofdzaak is te wijten aan:

a. de toepassing tot in onderdeelen der bedrijven van mechanische middelen;

b. het invoeren van een systeem van deelbouw.

Langs den onder a. genoemden weg is het mogen gelukken verschillende gewassen als granen, maïs, rijst, pinda, e.d. over somtijds zeer belangrijke oppervlakten met voordeel te verbouwen, terwijl de sub b. genoemde weg is ingeslagen geworden voor den verbouw van suikerriet (o.m. Cuba), koffie (o.m. Brazilië) enz. Ik zal dit ongetwijfeld belangrijke onderwerp hier niet nader behandelen, maar wil er slechts op wijzen, dat wij jaarlijks voor een waarde van miljoenen aan producten in ons land invoeren, die in Suriname uitstekend gedijen, maar waarvan nog niet bekend is of zij ook met voordeel aldaar zijn te verbouwen. Dit dient te worden onderzocht door deskundigen met een practischen blik. Wij voeren bijv. jaarlijks voor een waarde van rond f 120 miljoen aan maïs in ons land in, terwijl maïs een product is dat in Suriname goed produceert en meer dan één oogst per jaar oplevert. Het inslaan van den sub b. genoemden weg kan, als ik elders reeds meermalen heb geschreven, leiden tot een succesvollen verbouw van een fijnere koffie met een ruimere markt dan die van de tegenwoordige Liberia, kan tevens leiden tot het verbouwen van andere gewassen w.o. cacao. Cacao is in Suriname inheemsch en komt hier en daar in de binnenlanden in het wild voor, terwijl vaststaat dat èn op de polderklei èn op hoogland (ik wijs hier tevens op de aanplantingen op het Placer van de Comp. de Mines d'Or) deze boom goede opbrengsten geeft.

Conclusie:

1. Suriname bezit niet alleen in het lage kustgebied gunstige factoren voor verschillende cultuurbedrijven;

2. toepassing van wetenschappelijke hulpmiddelen kan de cultuurwaarde belangrijk ten goede komen, kan de nadeelen van het land voor cultures beperken;

3. met het oog op de zich in het Oosten ontwikkelende toestanden, tevens door het ontstaan van hooger levenseischen bij het tweede en volgend geslacht der in Suriname geboren Aziaten, waardoor de loonstandaard geleidelijk op een hooger peil zal komen, mede om de ondernemers zoo weinig mogelijk afhankelijk te maken van handenarbeid, als wel met het doel een schakel te vormen tusschen ondernemers en vrije werkkrachten in de kolonie, dient een onderzoek te worden ingesteld naar de waarde van landbouwtechnische middelen en de mogelijkheid van het geleidelijk invoeren van een deelbouwsysteem;

4. het ligt op den weg der Regeering, eventueel in samenwerking met anderen, die waarde en mogelijkheid vast te stellen om ten slotte te komen tot het oprichten van een lichaam, dat op velerlei gebied proefnemingen doet en leidt;

5. in verband met het vaststellen van de cultuurwaarde van streken in het binnenland is het naar mijn meening niet gewenscht den bestaanden spoorweg, ook al is de ligging niet geheel juist, voorloopig geheel of ten deele op te breken.

Den Haag, 4 Mei 1929.

TJ. PYTTERSEN.

* * *

N a s c h r i f t. Gaarne maak ik gebruik van de mij door de redactie geboden gelegenheid hieraan een naschrift toe te voegen.

Ter staving van zijn eerste conclusie doet de heer P. verschillende aanhalingen, voornamelijk uit oude schrijvers.

In zoverre hij het oog heeft op de terreinen, die niet behoeven te worden ingepolderd, geloof ik, dat de heer Pyttersen tot een andere conclusie gekomen zou zijn, wanneer hij dat soort gronden zelf onder-

zocht had en zijn conclusie niet in hoofdzaak baseerde op hetgeen onder geheel andere omstandigheden door anderen daarvan gezegd is.

Dat uit hun geschriften ook andere gevolgtrekkingen te maken zijn, bewijzen de aanhalingen in mijn tweede artikel.

Mijn opvattingen over bedoelde gronden worden door Prof. G. Stahel volkomen gedeeld en hetgeen Z.H.G. over zijn tocht naar het Wilhelmina-gebergte vertelde, wettigt niet het vermoeden, dat verder naar het Zuiden de cultuur-mogelijkheden van eenige betekenis zijn.

De door mij meegebrachte grondmonsters worden thans door het Koloniaal Instituut onderzocht, zoodat spoedig zal blijken in hoeverre zij door hun samenstelling gunstige factoren voor cultuurbedrijven bezitten.

Met de tweede conclusie, luidende: „Toepassing van wetenschappelijke hulpmiddelen kan de cultuurwaarde belangrijk ten goede komen, kan de nadeelen van het land voor cultures beperken”, ben ik het eens, omdat het een algemeene waarheid is.

Vergeeten moet echter niet worden, dat gronden, die de toepassing van wetenschappelijke hulpmiddelen in hooge mate noodig hebben een grootere kapitaalsvastlegging vereischen en daardoor, tenzij er andere natuurlijke en economische voordeelen tegenover gesteld kunnen worden, ten achter staan bij gronden, die dat in mindere mate van noode hebben.

De derde, vierde en vijfde conclusie raken mijn betoog niet.

J. S. C. KASTELEIJN.

DE INDISCHE MIDDELEN OVER FEBRUARI 1929.

De totale opbrengst der Landsmiddelen sedert den aanvang van dit jaar bedroeg op het einde van verslagmaand f 100.844.000 tegen f 116.021.000 in de eerste 2 maanden van het vorig jaar of ongeveer f 15.2 m/m minder. Indien een in Februari 1928 ontvangen aandeel van Nederlandsch-Indië in een achterstallige uitkeering uit de Nederlandsche oorlogswinstbelasting ad circa f 19 m/m buiten beschouwing wordt gelaten, dan is vorenstaande vergelijking voor het loopende jaar ruim f 3.8 m/m gunstiger dan voor 1928. De normale ontvangsten in verslagmaand bedroegen in totaal ongeveer f 0.7 m/m meer dan in dezelfde maand van 1928; zij bleven echter ruim f 8.6 m/m beneden de gemiddelde maandraming.

Laatstgenoemde vooruitgang werd veroorzaakt door:

de belastingsgroep	ad circa	f 1.212	m/m
„ producten	„ „	„ 0.312	„
„ bedrijven	„ „	„ 0.177	„

met daartegenover een lagere opbrengst bij:

de monopolies	ad circa	f 0.408	m/m
allerlei middelen	„ „	„ 0.598	„

Vergeleken met de gemiddelde maandraming werd minder ontvangen aan:

belastingen	circa	f 4.437	m/m
monopolies	„ „	„ 0.196	„
producten	„ „	„ 1.982	„
bedrijven	„ „	„ 1.741	„
allerlei middelen	„ „	„ 0.306	„

Vergelijking der ontvangsten in verslagmaand met die in dezelfde maand van het vorig jaar.

1. Belastingen (belangrijkste):

invoerrecht	meer	f 0.546	m/m
accijnzen	„ „	„ 0.075	„
vennootschapsbelasting	„ „	„ 1.823	„
landelijke inkomsten	„ „	„ 0.091	„
uitvoerrecht	minder	„ 0.218	„
personeele belasting	„ „	„ 0.050	„
inkomstenbelasting	„ „	„ 0.069	„
verponding	„ „	„ 0.465	„
zegelrecht	„ „	„ 0.361	„
slachtbelasting	„ „	„ 0.019	„

Alle bovengenoemde belastingen brachten minder op dan de gemiddelde maandraming, uitgezonderd invoerrecht, welk middel, evenals dit den laatsten tijd constant geschiedde, in verslagmaand wederom meer opleverde dan geraamd werd en de gemiddelde maandraming met ruim f 0.850 m/m overtrof. In de eerste 2 maanden van dit jaar was de opbrengst f 1.727 m/m hooger dan in hetzelfde tijdvak van het vorig jaar en f 2.432 m/m hooger dan het evenredig gedeelte der jaarraming.

Bij de vennootschapsbelasting bleef de opbrengst, evenals in de vorige maand, beneden de gemiddelde maandraming, aangezien de aanslag en de betaling van deze belasting in hoofdzaak in de tweede helft van het jaar plaats vinden.

De geringe opbrengst aan verponding hield verband met de invoering van de nieuwe verpondingsordonnantie, waardoor voor het loopend tijdvak nog slechts weinig aanslagen werden vastgesteld.

2. Monopolies:

opium	minder	f 0.060	m/m
zout	„ „	„ 0.275	„
pandhuizen	„ „	„ 0.073	„

De opiumregie gaf ten aanzien van de gemiddelde maandraming een hogere opbrengst van f 0.109 m/m, doch de zoutregie en de pandhuisdienst bleven daar resp. f 0.237 m/m en f 0.069 m/m beneden.

3. Producten:

goud	meer	f 0.002	m/m
tin	„ „	„ 0.986	„
steenkolen	„ „	„ 0.139	„
kina	minder	„ 0.030	„
caoutchouc	„ „	„ 0.397	„
boschwezen	„ „	„ 0.389	„

De gemiddelde maandraming werd slechts overschreden door de opbrengst van de goud- en tinmijnen, terwijl de overige producten daar ver beneden bleven.

4. Bedrijven:

baggerdienst	meer	f 0.029	m/m
P. T. T.-dienst	„ „	„ 0.130	„
S. S. en Tr.	„ „	„ 0.290	„
havenwezen	minder	„ 0.227	„
W. en E.	„ „	„ 0.044	„

In de gunstige uitkomsten van den P. T. en T.-dienst werd bijgedragen door de:

posterijen	met	f 8.000
telegrafie	„ „	„ 60.000
telefonie	„ „	„ 93.000

terwijl aan andere ontvangsten f 31.000 minder werd ontvangen. De totale opbrengst van dien dienst was in verslagmaand f 0.09 m/m lager dan de gemiddelde maandraming.

Door de S.S. en Tramwegen alsmede de automobiendiensten werd op Java ruim f 0.34 m/m meer, doch in de buitengewesten ruim f 0.05 m/m minder ontvangen dan in Februari 1928. De geheele dienst bracht ruim f 1.264 m/m minder op dan geraamd werd.

Uitgezonderd den baggerdienst, waarvan de uitkomst evenals in de vorige maand de gemiddelde maandraming overtrof, bleven de ontvangsten van de overige bedrijven beneden deze raming; ook de havens leverden, in tegenstelling met Januari 1929, in welke maand belangrijke bedragen aan halfjaarlijksche terrein- en kadehuur ontvangen werden, in dit verband en t.a.v. de maand Februari 1928 minder op en wel resp. ruim f 0.20 m/m en f 0.22 m/m.

De ontvangsten van de Landsdrukkerij bleven in deze en de vorige maand, evenals in de eerste maanden van het jaar 1928, verre beneden het geraamde maandgemiddelde, aangezien de op het nieuwe dienstjaar betrekking hebbende rekeningen nog niet geïnd konden worden.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING. DE ZUID-AFRIKAANSCH IJZER- EN STAALINDUSTRIE.

De heer E. Rosenthal te Johannesburg schrijft ons:

In Zuid-Afrika wordt op het oogenblik een geheel nieuwe industrie in het leven geroepen, die van zeer groote beteekenis voor het land kan worden. Na langdurige onderhandelingen werd door de Britsche Regeering van Zuid-Afrika een wet aangenomen, houdende machtiging tot oprichting van een groot industrieel bedrijf ter voorziening in de behoefte aan ruwijzer van het op één na het grootste vasteland van de wereld. Met de snel toenemende ontwikkeling van de welvarende streken ten Zuiden van den aequator, houdt de vraag naar dit metaal gelijken tred. Spoorwegondernemingen, mijnneigenaren, bruggenbouwers, havenautoriteiten, telefoonmaatschappijen en fabrieken gebruiken steeds meer staal, weshalve Zuid-Afrika besloot, deze grondstof zelf te produceeren.

Nergens ter wereld worden grootere ertslagen gevonden dan in Black Man's Homeland. Transvaal bezit bergketenen, honderden mijlen lang, die alleen ijzererts bevatten en waarvan de voorraden onder den grond onmetelijk zijn. Dr. Percy A. Wagner, de eminente deskundige, oud-leider van het departement van geologisch onderzoek in de Unie, vond één laag met een gewicht van 2 milliard ton te Magnet Heights in Secocoeniland. IJzererts komt in deze geheele strek voor, in de Kaapprovincie, Goud-Transvaal, Natal, Rhodesia, het Zuid-Westelijk Protectoraat (de vroegere kolonie van Duitschland). De Afrikaansche ijzerindustrie (hoewel zeer primitief) bestaat reeds vanaf het tijdstip van de vestiging van de eerste menschen in dit land. Vóór de ontdekking der wildrijke vlakten door blanken, vervaardigden bekwame handwerkslieden uit Bantu al punten van lanssen en speren op ruwe uit „antheaps” uitgeholde ovens.

In die dagen werd, volgens de tegenwoordige scheikundigen, gewoonlijk het metaal van de uit de lucht gevallen meteoren gebruikt. Dit materiaal moet vroeger veelvuldiger zijn voorgekomen dan thans. Weer later bemerkten de Europeanen, dat de negers het erts van Magnet Heights en andere mineraalhoudende heuvelen smolten. Door de vele ijzerbeddingen is het zeer gevaarlijk deze streken bij onbedding te doorkruisen. In Zuid-Afrika worden door den bliksem meer menschen gedood dan elders, een heel onaangenaam verschijnsel, dat echter de aanwezigheid van dit metaal aantoonde. Reeds tientallen jaren geleden werd door geologische onderzoekers over het bestaan van deze groote beddingen geschreven. Baines, Cohen, Fritch, Mauch en andere ontdekkingsreizigers wezen op de rijke ijzeraders, de gemakkelijke ligging der kolenbeddingen, de aanwezigheid van mangaan en andere voor de fabricatie van staal benodigde grondstoffen. Desondanks voelde niemand zich gedrongen een industrie in het leven te roepen.

Birmingham, het Roergebied, Pittsburg of St. Etienne leverden aan de Kaap de voor de steeds groeiende goud- en diamantdelverijen benodigde gereedschappen, de materialen van de door de boomlooze streken aangelegde spoorlijnen en het gegolfd plaatijzer, waaruit de huizen der pioniers worden opgetrokken. Tegen het einde van de vorige eeuw beliep de waarde der in Zuid-Afrika ingevoerde machines en andere voorwerpen uit zwaar metaal miljoenen ponden. Ook ontstond er een belangrijke machine-industrie, die zich speciaal op het reparatie- en constructiewerk toelagde te Johannesburg, die veel orders van de goudmijnen kreeg en aan de kust, te Kaapstad en Durban, welke havens door vele schepen voor spoedeisende reparatie werden aangehouden.

Toen deze industrie zich verder ontwikkelde, trachtte men in dezelfde werkplaatsen onderdeelen en eenvoudige machines te fabriceren. Dit had

ten gevolge, dat de kolonisten overwogen van de plaatselijke ijzerbeddingen gebruik te maken. Gedurende den boerenoorlog smolt de kolonist C. L. Green uit Natal eenig erts, dat hij te Sweetwaters had gevonden en produceerde in 1901 met een zelfgemaakte installatie een ton ruwijzer.

Zelfs de scherpzinnigste onderzoeker op industrieel gebied nam deze zwakke poging niet ernstig op. De metaalgieterijen verwerkten nog jaren lang oud roest, dat, dank zij den grooten afval en de veelvuldige verandering van machines en rails in Zuid-Afrika, een betrekkelijk goedkoop en gemakkelijk verkrijgbaar materiaal is. Men slaagde erin met dit metaal afgewerkte machine-onderdeelen en verbeterde installaties te vervaardigen. Vóór 1917 gedurende den grooten oorlog was geen onderneming in Zuid-Afrika in staat meer dan 10 ton gietijzer per dag te fabriceren.

Door het uitbreken van den oorlog in 1914 kreeg de ontwikkeling van de ijzerindustrie in Zuid-Afrika een grooten knak. Kort tevoren was juist een contract opgemaakt voor de verscheping van niet minder dan 2 miljoen ton erts naar Europa, hetwelk daar had moeten concurreeren met Spaansch, Zweedsch en ander erts. In 1912 had de vroegere Senator Samuel Marks, die ten tijde der ontginning van Witwatersrand een vooraanstaand mijnmagnaat was geworden, de Union Steel Corporation opgericht. Deze maatschappij bezat vrij groote bedrijven te Vereeniging, aan de Vaalrivier, waar het verdrag werd geteekend, dat aan den Boerenoorlog een einde maakte. Evenals de andere maatschappijen verwerkte ook deze oud roest, doch haar streven was gericht op de vervaardiging van fabrikaten. Zij slaagde hierin spoedig met lichte rails en andere standaardartikelen. Haar succes leidde tot navolging. De Dunsward Iron Works ontstonden te Benoni aan den Witwatersrand, terwijl de Hollander Delfos, dank zij de groote beddingen in de buurt van Pretoria, den eersten hoogoven voor het smelten van erts stichtte. Dit bedrijf produceerde in 1918 10 ton per dag. Daar de Amerikaanse, Engelsche, Fransche en Belgische bedrijven uitsluitend oorlogsmunitie vervaardigden, besloot de Unie, ten einde haar industrie aan den gang te kunnen houden, de eigen ertsbronnen te exploiteeren.

De vraag naar oud metaal ontwikkelde zich dermate, dat de prijzen voor oud roest enorm stegen.

Na den vrede van Versailles waren de vroegere leveranciers van Zuid-Afrika weder in staat te concurreeren, zoodat de markt voor het eigen fabrikaat, welke tijdens den grooten oorlog zich zoo gunstig ontwikkeld had, weder verloren ging. De plaatselijke industrie had met een tekort aan geschoolde arbeidskrachten en aan kapitaal te kampen. De ingenieur J. R. Eaton, die destijds had medegewerkt aan de ontwikkeling van de belangrijke ijzerindustrie in Australië, slaagde erin te Newcastle in Natal een modernen hoogoven met een productiecapaciteit van 150 ton staal per dag op te richten. Ten gevolge van financieele moeilijkheden moest de productie echter langen tijd worden gestaakt.

Intusschen zag de regeering evenwel het belang van een eigen ijzerindustrie in, zoodat zij in Augustus 1920 met de Pretoria ijzermijnen een overeenkomst aanging voor de levering van 50 pCt. der door de Staatsspoorwegen benodigde hoeveelheden rails en ander zwaar materiaal.

Ongelukkigerwijs had dit niet de verwachte opleving der industrie ten gevolge. De Europeesche belanghebbenden onderschatten, ondanks de aangewende pogingen, de potentieele waarde van deze markt, zoodat de bestaande bedrijven gedwongen waren ook verder oud roest te verwerken. Reeds spoedig daarna was er echter weder eenige vooruitgang te bespeuren. In 1920 produceerden de Dunsward works te Benoni ongeveer 100 ton per dag, terwijl eenigen tijd later Vereeniging ruim 1000 menschen werk verschafte. In den loop van het jaar 1922 nam de re-

geering een wet tot steun der ijzer- en staalindustrie aan, waarbij voor elke productie boven de 50.000 ton per jaar staatsubsidie volgens een glijdende schaal van 15/- per ton bij de oprichting en 2/6 per ton na 7 jaar werd gegarandeerd.

De twee grootste producenten beseften echter, dat hun afzonderlijke producties voor dit doel niet voldoende waren en dat een samenwerking tot betere financiële resultaten zou leiden. Zodoende kwam in het volgende jaar een fusie tusschen de concerns Vereeniging en Newcastle tot stand. De uitgifte van aandelen te Londen (£ 1.800.000) werd meermalen overteekend, hetgeen bewijst, dat deze politiek juist was. Te Vereeniging werden groote fabrieken voor de vervaardiging van zware rails en andere belangrijke materialen gebouwd, die o.a. in staat waren jaarlijks 20.000 ton draad te fabriceren. Naar dit artikel heerscht in Zuid-Afrika groote vraag, daar de boeren wettelijk verplicht zijn hun akkers te omheinen ter bescherming tegen wilde dieren.

Ongeveer ter zelfder tijd werden vertegenwoordigers van de firma Haniel (Gutehoffnungshütte) uitgenoodigd om een nauwkeurig onderzoek in te stellen naar de mogelijkheden eener Zuid-Afrikaansche ijzer-industrie. Duitse deskundigen, onder leiding van Dr. Lilge, kwamen naar de Unie, doortrokken het geheele land en onderzochten alle beddingen. Hoewel hun uitvoerig rapport gunstig luidde, gingen de groote ijzerproducenten van het Europeesche Continent niet tot de voorgestelde kapitaalinvesteering over. De documenten, waaronder het rapport, bleven in handen van de regeering der Unie.

Eén van de punten, waarop door degenen, die aan de mogelijkheid eener industrie twijfelden, bijzonder de nadruk werd gelegd, was het kleine afzetgebied. Hieromtrent bestond evenwel verschil van meening bij de deskundigen. Prof. Stanley van de universiteit te Witwatersrand erkende, dat jaarlijks honderdduizenden tonnen, hetzij als grondstof, hetzij als fabriikaat, werden ingevoerd. De nationalistische regeering, die gaarne den opbloei der basisindustrieën wilde bevorderen, besloot tot een nieuwe, groote proefneming.

Op 30 Maart 1928 werd een wet aangenomen, waarbij de South-African Steel Corporation werd opgericht, een particuliere onderneming, waarin de Staat echter ter verkrijging van de controle zal deelnemen. Het doel van deze onderneming, die als naamlooze vennootschap met een kapitaal van £ 3.500.000 werd opgericht, is de fabricatie van ijzer en staal uit binnenlandsche ertsen te Pretoria. De commerciële leiding berust bij zakenlieden en gelukkig niet bij ambtenaren. Het spreekt vanzelf, dat de voorbereidingen langen tijd zullen duren. De opbrengst wordt evenwel op 150.000 ton per jaar geschat, terwijl in den aanvang 1500 werklieden te werk zullen worden gesteld.

Gedurende de besprekingen in het parlement ontstond groote oppositie van de zijde der Union Steel Corporation, die niet zonder reden eischte, dat de bestaande industrieën niet zouden worden benadeeld. Na groote moeilijkheden kwam men tot overeenstemming omtrent de verdeling van de markt, waarbij werd bepaald, dat Pretoria het grootste productiecentrum voor grondstoffen zou worden en Vereeniging zich meer speciaal op de fabricatie zou toelagen.

Dat deze regeling de goedkeuring der overzeesche industrieën wegdroeg, blijkt wel uit de oprichting te Vereeniging van een bedrijf der groote Engelsche ijzerfirma Stewart & Lloyds, dat op groote schaal de fabricatie van buizen ter hand heeft genomen. Daar tot dusverre nog geen officieele inschrijving op de aandelen der South African Steel Corporation heeft plaats gehad, is het moeilijk iets omtrent het door de beleggers hierover in te nemen standpunt te voorspellen. Het zal vermoedelijk nog maanden duren, alvorens de eerste hoogoven te Pretoria in be-

drijf zal worden genomen. Menig Engelsch zakenman, opgevoed in de traditie, dat de staat zich niet met de industrie behoort te bemoeien, voorspelt de mislukking der nieuwe maatschappij. Het oordeel van andere deskundigen luidt evenwel weder gunstig, daar zij rekening houden met het feit, dat de nieuwe onderneming geheel onafhankelijk zal werken en de regeering zich niet met de technische leiding zal bemoeien, doch slechts als aandeelhouster een oogje in het zeil zal houden. Zoodra er ruwijzer beschikbaar is, staat de markt hiervoor open. De statistieken toonen aan, dat in de Unie bijna 50.000 menschen (waarvan 50 pCt. blanken), in de machine-industrie werkzaam zijn. De waarde der productie bedraagt circa £ 20 miljoen per jaar. Het ligt voor de hand, dat de plaatselijke industrie niet alle orders, speciaal voor fijnere metaalwaren, zal krijgen. Ten opzichte van de hulpstoffen voor de staalindustrie, zooals goedkope kolen, kalk, mangaan, chroom, enz., verkeert de Unie in een gunstige positie. Te Pit's mouth bedraagt de prijs voor kolen slechts 5 sh. per ton, terwijl de elektrische stroom in de industriegebieden eveneens zeer goedkoop is.

Het is moeilijk te voorspellen, hoe het internationaal staalkartel op deze proefneming zal reageeren. De regeering is besloten ervoor te zorgen, dat Zuid-Afrika in elk geval ten aanzien van zware materialen in eigen behoefte zal kunnen voorzien. Jaarlijks worden in de Unie voor een waarde van ongeveer £ 2 miljoen ijzer en staal en voor een waarde van ongeveer £ 10 miljoen machines en andere metaalwaren ingevoerd. Er bestaat dus een voldoende afzet voor de nieuwe onderneming, wier resultaten echter in hoofdzaak zullen afhangen van een goede commerciële leiding.

De industriele geschiedenis van Indië, Australië, Chili, Brazilië, Canada en andere landen, die gedurende de laatste jaren zich op dergelijke bedrijven hebben toegelegd, in beschouwing nemende, schijnt het, dat ook deze industrie in Zuid-Afrika een zeer groote kans van slagen heeft.

AANTEKENINGEN.

Het kalimonopolie van Europa.

Sinds het ontdekken van groote kali-afzettingen in Texas en bij Solikamsk is het monopolie van het Duitsch-Fransche kalisyndicaat virtueel gebroken.

Welke feitelijke gevolgen deze vondsten zullen hebben, is nog niet te overzien; onmiddellijk dreigend ziet het er voor de Europeesche producenten niet uit.

De ontdekking van kali in Solikamsk dateert van 1916 en geschiedde bij een boring naar zout. De burgeroorlog belemmerde de tijdens den Wereldoorlog begoene exploratie, en eerst in 1925 werd het boorwerk hervat. Op 't oogenblik heeft men zekerheid, dat in deze streken exploiteerbare kalilagen liggen, die in rijkdom voor die van Stassfurt niet onderdoen. De Sovjet-regeering schijnt de ontginning met kracht aan te vatten en hoopt in de eerstvolgende jaren in staat te zijn, den landbouw met behulp van deze (en andere) kunstmeststoffen op hooger trap te brengen.

In de Vereenigde Staten werd voor den oorlog de afhankelijkheid van het, toenmaals Duitse, monopolie als zeer hinderlijk gevoeld; de ijverige nasporingen naar commerciële exploitabele kaliverbindingen hadden echter weinig succes. Er was genoeg kalihoudende grondstof voorhanden, maar de verwerking was te duur. Toen tijdens den oorlog het kostenargument verviel, hebben de Vereenigde Staten een vrij groote fractie van hun normaal verbruik op eigen bodem weten te dekken. Blijkens hierna volgende cijfers stijgt de productie uit de reeds in exploitatie zijnde vindplaatsen de laatste jaren weer vrij snel, maar blijft nog ten zeerste bij het geringe en stationaire verbruik achter.

Productie Duitsland (en Elzas)			
te zamen	1913	1.500.000	ton
	1927	2.000.000	"
Verbruik V. S.	1913	272.000	"
	1927	274.000	"
Productie V. S.	1913	onbeteekenend	
	1918	55.000	ton
	1921	10.000	"
	1926	23.000	"
	1927	bijna 43.000	"

alles omgerekend tot K₂O.

De hoop, na de vredessluiting aan den Duitschen druk te ontkomen met behulp der Elzasser mijnen, verviel door de overeenkomst der Fransche en Duitse producenten in 1924. Inmiddels was in Texas en New Mexico, waar men reeds in 1912 kali had gevonden en uit geologische overwegingen groote voorraden vermoedde, een wilde exploratie naar petroleum ontstaan. De studie der boringen toonde overal kali aan. Eerst recente kern-boringen brachten de zekerheid, dat over een groot gebied geweldige kalizoutvoorraden liggen van een rijker gehalte dan de Duitse. Ontginning en raffinage ter plaatse is gemakkelijk door de goedkope energie der aanwezige aardgassen en petroleum.

Welke gevolgen zal dit alles nu voor het Europeesche kalisyndicaat hebben? Directe geen.

De Amerikaansche kali ligt niet aan of bij bevaarbare rivieren en moet dus haar afzet per as bewerkstelligen. In een deel der Vereenigde Staten zal dit wel mogelijk zijn, in het Oosten en het stroomgebied van den Mississippi, waar de belangrijkste landbouwgebieden toe behooren, echter niet zonder meer. Mogelijk — misschien mag men wel zeggen waarschijnlijk — zal een hoog invoerrecht de Unie op den duur wel voor de Europeesche producenten doen verloren gaan. Op Amerikaansche concurrentie op de overige markten lijkt niet veel kans te zijn.

De Russische kali ligt gunstiger ten opzichte van de verkeerswegen. De gemakkelijkst te exploiteeren velden liggen ± 20 KM. van den spoorweg (die echter doorgetrokken wordt) en even ver van den Kama, een zijrivier van den Wolga. Een minder gemakkelijk te exploiteeren terrein, dat van Beresniki, ligt aan genoemde rivier.

Voorshands lijkt het ernaar, dat er meer toekomst-kansen teniet, dan bestaande afzetgebieden verloren gaan voor het Duitsch-Fransche syndicaat.

Tenzij, na het voltooiën van het Wolga-Donkanaal over een jaar of tien, de kali de Sovjet-petroleum op den voet volgt...¹⁾

A. v. V.

Amerikaansche beleggingen in het buitenland.

Volgens Dr. Max Winkler, lid van de beleggingscommissie van de Atlantic and Pacific International Corporation, was 1928 een recordjaar voor Amerikaansche beleggingen in het buitenland. Hij constateert, dat de Vereenigde Staten jaarlijks \$ 2 milliard aan het buitenland leenen en de beleggingen in het buitenland jaarlijks met \$ 1 à 1,5 milliard aangroeien. De totale beleggingen bereikten in 1928 een nieuw hoogtepunt met \$ 15,6 milliard tegenover \$ 14,5 milliard in 1927 en \$ 2,6 milliard in 1913.

Volgens de navolgende vergelijkende tabel van Dr. Winkler stegen de beleggingen der Vereenigde Staten in Zuid-Amerika van \$ 100 miljoen in 1913 tot \$ 2,5 milliard in 1928.

Het financieren van Duitse staten, steden en ondernemingen vormt volgens Dr. Winkler bijna 36 pCt. van het totaal der in Europa belegde kapitalen. Door de onzekere toestanden in de Centraal-Amerikaansche republieken, vooral in Nicaragua en Mexico wordt het betrekkelijk geringe bedrag ver-

¹⁾ Het jongste nummer van „Die Volkswirtschaft“, No. 9, wijst er op, dat het zich laat aanzien, dat export van kali op den duur mogelijk zal zijn.

klaard, waarmede de Vereenigde Staten Midden-Amerika financieren.

	1928	1927	1913
Landen.	\$	\$	\$
Europa	4.798.000.000	4.327.000.000	350.000.000
Canada	4.120.000.000	3.922.000.000	750.000.000
Zuid-Amerika ..	2.513.000.000	2.246.500.000	100.000.000
Midd.-Amerika, (incl. Cuba, Mexico, en West-Indië) ..	2.954.000.000	2.914.600.000	1.200.000.000
Australazië	841.000.000	726.500.000	175.000.000
Diversen	375.000.000	363.400.000	50.000.000
Totaal	15.601.000.000	14.500.000.000	2.625.000.000

Een zeer opmerkelijk feit in de buitenlandsche beleggingen gedurende 1928 is, dat zonder uitzondering het financieren van privaatrechtelijke ondernemingen de aan buitenlandsche regeeringen, staten en steden verstrekte leeningen overtreft. Bijna tweederde deel van het totaal bedrag der geplaatste emissies komt voor rekening van de privaatrechtelijke ondernemingen en het schijnt, dat dit overwicht ook in de toekomst zal blijven bestaan. Dr. Winkler ziet geen gevaar in een verdere uitbreiding van de credietverleening aan het buitenland en wijst er op, dat vóór den oorlog Groot-Brittannië \$ 20 milliard, Frankrijk \$ 10 milliard en Duitsland \$ 5 milliard in het buitenland hadden belegd, terwijl de beleggingen van Engeland in het buitenland vóór den oorlog jaarlijks ongeveer met \$ 900 miljoen toenamen, die van Frankrijk ongeveer met \$ 400 miljoen en die van Duitsland ongeveer met \$ 300 miljoen. Houdt men rekening met de veranderde koopkracht van den dollar sedert de laatste 15 jaren, dan is de omvang van onze buitenlandsche leeningen niet zoo verontrustend groot, als sommigen aannemen.

De jaarlijksche beleggingen in het buitenland bedragen \$ 17 per hoofd tegenover een geraamd rijkdom per hoofd van de bevolking der Vereenigde Staten van \$ 3200, een geraamd jaarlijksch inkomen van \$ 750 per hoofd, jaarlijksche besparingen van \$ 167 per hoofd, en met een omvang van den jaarlijkschen handel van \$ 100 per hoofd.

Het is niet slechts een samenloop van omstandigheden — zoo vervolgt Dr. Winkler —, dat de Amerikaansche beleggingen in het buitenland, gedurende de periode 1914—1928, bijna gelijk zijn aan het totale uitvoer-overschot gedurende hetzelfde tijdvak. Met andere woorden, indien wij niet aan het buitenland hadden geleend, dan waren wij niet in staat geweest het overschot van de productie af te zetten, evenmin als de andere landen een dergelijk overschot hadden kunnen betalen.

ONTVANGEN BOEKEN.

F. J. Claes. Rationalisatie van Arbeidsmethoden en Solidariteit. (N.V. C. N. Teulings' Koninklijke Drukkerijen).

Een geschrift over rationalisatie, met een voorwoord van Prof. Dr. J. G. Ch. Volmer, die op de betekenis van dit vraagstuk voor ieder land wijst.

De Grondbelasting. No. 9. Uitgave van de Vereeniging voor Belastingwetenschap (J. Muusses, Purmerend).

In deze aflevering is het stenografisch verslag van het debat betreffende het rapport van de Commissie voor de Grondbelasting opgenomen.

Verslag van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor 's-Gravenhage over het jaar 1928.

Dit verslag, dat eenigszins anders ingedeeld is dan het vorige, bevat o.a. de nieuwjaarsrede van den Voorzitter en de rede, door hem uitgesproken, bij het 75-jarig bestaan der Kamer.

Jaarboek 1929. Uitgave van de Vereeniging van Nederlandsche Wijnhandelaars. (Amsterdam 1929).

Naast vele feiten betreffende den wijnhandel bevat dit boekje o.a. een bijdrage van Dr. B. de Jong van Beek en Donk over „De Volkenbond en de alcohol“.

MAANDCIJFERS.
OVERZICHT VAN DE INDISCHE MIDDELEN.
(In Guldens).

	Februari 1929	Sedert 1 Januari 1929	Overeenkomstige periode 1928
<i>Belastingen.</i>			
Pachten excl. pandhuizen.	6.225	13.465	13.190
Invoerr. incl. Landsgoed.	7.750.949	18.232.043	14.504.937
Uitvoerr. incl. Landsgoed.	945.464	1.979.274	2.386.952
Accijnzen	3.369.173	6.787.304	6.116.531
Andere ontv. I. U. en A...	23.970	53.647	42.554
Statistiekrecht	538.670	1.073.403	1.047.940
Personeele belasting	247.766	614.001	674.579
Inkomstenbelasting	3.172.478	7.609.939	8.013.760
Vennootschapsbelasting ..	3.954.921	5.842.217	3.503.038
Oorlogswinstbelasting ..	37.803	652.886	18.932.082
Opgeheven productenbel. 1	63.321	63.321	—
Verponding	179.691	449.236	1.815.728
Recht van openb. verkoop.	192.360	336.120	320.721
Zegelrecht	906.212	2.248.034	2.002.298
Overachr. van vaste goed.	302.222	499.867	421.692
Recht v. succ. en overgang	43.807	117.320	84.824
Vergunning speeltafels ..	19.155	23.155	41.450
Slachtbelastingen	514.631	994.382	1.049.135
Bijzondere bel. buitengew.	39.859	43.488	28.605
Hoofdgeld	3.161	5.682	7.138
Landelijke inkomsten....	520.881	1.430.112	1.373.737
Belasting op loterijen....	1.270	1.690	201.356
Totaal	22.707.347	47.003.944	62.582.247
<i>Monopolies.</i>			
Opium	3.362.441	6.762.903	7.082.685
Zout	1.115.451	2.457.348	2.942.123
Pandhuizen	1.752.625	3.270.962	3.561.202
Totaal	6.230.522	12.491.213	13.586.010
<i>Producten.</i>			
Kina	8.036	18.561	38.068
Landscaoutchoubedrijf ..	587.081	828.981	1.522.865
Boschwezen	929.173	2.669.173	2.448.713
Goud	130.244	270.955	239.122
Tin	4.635.187	8.393.767	8.375.903
Steenkolen	518.695	1.043.025	642.236
Aand. i/d. winst N.V., Gem. Mijnb. Mij. Billiton"....	—	—	—
Totaal	6.808.421	13.224.462	13.266.907
<i>Bedrijven.</i>			
Havenwezen	869.887	3.644.134	3.216.284
Baggerdienst	271.963	699.812	401.211
Landsdrukkerij	5.169	22.992	19.238
Post-, Telegr.- en Tel. dienst	2.482.921	5.255.763	4.966.992
Spoor- en Tramwegen....	5.755.576	12.240.615	11.346.043
Waterkracht en Electricit.	121.679	125.961	211.886
Totaal	9.507.195	21.989.277	20.161.654
<i>Allerlei middelen.</i>			
Aandeel i/d. winst van de Javasche Bank.....	—	—	—
Afstand van grond	253.551	1.024.541	1.168.052
Mijnconcessies	57.003	114.895	341.778
Boeten en verbeurdverkl.	129.574	263.684	227.589
Leges en salarissen, ontv. v. d. versch. rechtscoll. ...	35.233	72.605	66.007
Heffing terzake van gesl. werkovereenkomsten ..	59.061	125.140	110.150
Opbr. Wees- en Boedelkam.	108.350	161.813	126.726
Kadaster	39.286	67.229	56.386
Afkoop beherendienst. B.G.	775.314	1.076.131	1.295.724
Schoolgelden	438.287	892.387	846.038
Ontv. groote ziekeninrichtingen en krankzinnigengestichten	80.052	123.784	102.237
IJK van maten en gew. ...	50.426	59.491	48.500
Verk. en verh. van huizen	177.559	357.630	350.731
Ontv. waterleidingen....	21.395	56.035	103.312
Bakengelden	238.561	457.241	419.602
Loodsgelden	264.207	521.182	455.293
Diversen	310.993	761.512	1.389.667
Totaal	3.038.852	6.135.270	6.424.236
Totaal generaal....	48.292.337	100.844.166	116.021.054

1) Teruggegeven belastinggelden.
2) Teruggegeven cijns.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. {	Disc. Wissels. 5½ 25 Mrt. '29	Zwits. Nat. Bk. 3½ 22 Oct. '25
Bk. {	Bel. Binn. Eff. 6 25 Mrt. '29	N. Bk. v. Denem. 5 23 Juni '27
	Vrsch. in R.C. 7 25 Mrt. '29	Zweedsche Rbk 4½ 24 Aug. '28
Javasche Bank....	4½ 25 Feb. '29	Bank v. Noorw. 5½ 26 Mrt. '28
Bank van Engeland 5½	7 Feb. '29	Bk. v. Tsjecho-slowakije .. 5 8 Mrt. '27
Duitsche Rijksbank 7½	25 Apr. '29	N. Bk. v. O'rijk. 7½ 24 Apr. '29
Bank v. Frankrijk. 3½	19 Jan. '28	N. Bk. v. Hong. 8 24 Apr. '29
Belgische Nat. Bnk. 4	30 Juni '28	Bank v. Italië. 7 13 Mrt. '29
Fed. Res. Bank N.Y. 5	12 Juli '28	Z.-Afr. Res. bnk 5½ 9 Jan. '28
Bank van Spanje... 5½	19 Dec. '28	

OPEN MARKT.

	1929				1928	1927	1914
	25 Mei	20/25 Mei	13/18 Mei	6/11 Mei	21/26 Mei	23/28 Mei	20/24 Juli
<i>Amsterdam</i>							
Partic. disc.	5½/8	5¼-3/8	5¼-3/8	5¼-3/8	4½-3/8	37/16-5/8	3½-3/16
Prolong.	5½/4	5½/4-6	5½/4-6	5½/4-6	4-1/2	3¼/4-4	2¼-3/4
<i>Londen</i>							
Daggeld ..	4¼-1/2	4¼-5¼/4	3½-5¼/2	4-5¼/2	2-4½/2	3½-5	1¾-2
Partic. disc.	5½/8-7/16	5¼-7/16	5½/32-3/16	5½/16-3/16	4-1/16	4½/16-3/8	2¼-3/4
<i>Berlijn</i>							
Daggeld ..	7-9½/2	7-10¾/4	8½-11½/2	8-10½/2	4½-8	3½/2-7	—
Partic. disc.	—	—	—	—	—	—	—
30-55 d....	7½/2	7½/2	7½/2	7½/2	6¾/4	47/8	—
56-90 d....	7½/2	7½/2	7½/2	7½/2	6¾/4	47/8	2½/8-1/4
Warenwechel.	9	8½-9	8½-9¼/4	7¾/4-8¾/4	7	5	—
<i>New York</i>							
Daggeld 1)	6-¼/4	6-7¼/4	6-15¼/4	6-14¼/4	6-¼/4	4½/2-¾/4	1½/4-2½/4
Part. disc.	5¾/4	5¾/4	5¾/4	5¾/4	4¾/4	3¾/4	—

1) Koers van 24 Mei en daaraan voorafgaande weken t/m Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
21 Mei 1929	2.48¾	12.06 7/8	59.22½	9.72	34.53	99¾
22 " 1929	2.48¾	12.06 7/8	59.24	9.72	34.53	99¾
23 " 1929	2.48 15/16	12.06 1/8	59.24	9 72½	34.55½	99¾
24 " 1929	2.48 15/16	12.06 3/8	59.25½	9.72½	34.55½	99¾
25 " 1929	2.48 15/16	12.06 3/8	59.29	9.72½	34.56	99¾
27 " 1929	2.48 15/16	12.06 3/8	59.29½	9.72½	34.56½	99¾
Laagste d.w. 1)	2.48 5/8	12.06	59 15	9.70	34.51	99¾
Hoogste d.w. 1)	2.49	12.07 1/2	59.32	9.76	34.58	100
20 Mei 1929	—	—	—	—	—	—
13 " 1929	2.48¾	12.06 7/8	58.97½	9.72	34.54	99¾
Muntpariteit	2.48¾	12.10¾	59.26	9.75	34.59	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
21 Mei 1929	47.91	34.95	7.36	1.48	13.02½	35.35
22 " 1929	47.88½	34.95	7.36	1.48	13.01½	35.32½
23 " 1929	47.90	34.97½	7.36	1.47½	13.03	35.33
24 " 1929	47.90½	34.95	7.37	1.47½	13.02	35.31
25 " 1929	47.90	34.95	7.37½	1.47½	—	—
27 " 1929	47.91½	34.95	7.37½	1.47½	13.01½	35.20
Laagste d.w. 1)	47.87	34.90	7.33	1.45	13.—	35.05
Hoogste d.w. 1)	48.01	35.—	7.41	1.51	13.05	35.55
20 Mei 1929	—	—	—	—	—	—
13 " 1929	47.90½	34.95	7.38	1.48	13.03	35.41
Muntpariteit	48.—	35.—	7.41	1.48	13.09	48.—

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave.
2) Wettelijk gestabiliseerd tusschen 7.53½ en 7.21½.

In het eerste nummer van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
21 Mei 1929	4,85	3,90½	23,82	40,20½
22 " 1929	4,841/16	3,905/8	23,79¼	40,18½
23 " 1929	4,847/8	3,90¼	23,80½	40,17½
24 " 1929	4,841/16	3,90¼	23,83¼	40,19½
25 " 1929	4,841/16	3,90¼	23,82½	40,19½
27 " 1929	4,85	3,907/8	23,83	40,19½
28 Mei 1928	4,885/8	3,937/8	23,95½	40,37¼
Muntpariteit	4,8667	3,9108	23,81¼	405/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	11 Mei 1929	18 Mei 1929	20/25 Mei '29 Laagste	25 Mei 1929 Hoogste
Alexandrië	Piast. p. £	97½	97½	977/16	979/16
Athene	Dr. p. £	375	3747/8	374½	375½
Bangkok	Sh. p. tical	1/103/4	1/103/8	1/10¼	1/103/8
Budapest	Pen. p. £	27.85½	27.84½	27.80	27.86
B. Aires	d. p. \$	479/32	47¾	475/32	477/32
Calcutta	Sh. p. rup.	1559/64	1559/64	1571/8	1559/64
Constantin	Piast. p. £	995	997½	990	997½
Hongkong	Sh. p. \$	1/113/4	1/113/8	1/11	2/01/8
Kobe	Sh. p. yen	1103/4	1/103/4	1/10	1/103/8
Lissabon	Escu. p. £	1081/8	1081/8	108	108¾
Mexico 1)	\$ per £	10.07½	10.12½	10.00	10.25
Montevideo	d. per £	48¼	48¾	48	49
Montreal	\$ per £	4.87½	4.88	4.877/8	4.887/8
R.d.Janeiro	d. per Mil.	57/8	512/16	565/64	567/64
Shanghai	Sh. p. tael	2585/32	2511/32	24¼	2513/16
Singapore	id. p. \$	2/349/64	2/349/64	2/3¾	2/327/32
Valparaiso 2)	\$ p. £	39.60	39.54	39.51	39.53
Warschau	Zl. p. £	439/16	439/16	439/16	437/16

1) In het vervolg worden de Mex. \$ niet meer in penc. doch in £ genoteerd. 2) 90 dg.

ZILVERPRIJS

-GOUDPRIJS 3)

	Londen 2)	N.York 2)		Londen 2)
20 Mei 1929 ..	—	53¾	20 Mei 1929 ..	—
21 " 1929 .. 251/8	537/8	—	21 " 1929 ..	8411¼
22 " 1929 .. 251/16	537/8	—	22 " 1929 ..	84115/8
23 " 1929 .. 2419/16	535/8	—	23 " 1929 ..	8411¼
24 " 1929 .. 2419/16	—	—	24 " 1929 ..	8411¼
25 " 1929 .. 25	53¾	—	25 " 1929 ..	8411¼
26 Mei 1928 .. 289/16	615/8	—	26 Mei 1928 ..	84/11
20 Juli 1914 .. 2419/16	59	—	20 Juli 1914 ..	84/11

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$ c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen.	15 Mei 1929	23 Mei 1929
Saldo bij de Ned. Bank	f 8.036.907,81	f 6.050.461,25
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	" 220.117,31	" 518.213,83
Voorschot op ultimo April '29 aan de gem. op voor haar door de Rijks-administratie te heffen gemeentelijke inkomstenbelasting en oopen ten op de Rijksinkomsten belasting	" 37.096.225,32	" 37.096.225,32
Voorschotten aan Suriname	" 9.907.398,45	" 9.909.330,45
Id. aan Curaçao	" 271.022,73	" 220.008,95
Kasvord. weg. creditverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand.	" 147.054.978,23	" 146.181.271,77
Saldo der postrekeningen van Rijks-comptabelen	" 25.000.000,—	" 34.500.000,—
Vordering op het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds 2)	" 20.449.383,59	" 25.611.878,16
Vordering op andere Staatsbedrijven 3)	" —	" 749.952,78
Vordering op andere Staatsbedrijven 3)	" 3.522.578,72	" 3.522.578,72
Verplichtingen.		
Voorschot door de Nederl. Bankinge v. art. 16 van haar octrooi verstrekt	—	—
Schatkistbiljetten in omloop	f 115.529.000,—	f 115.529.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 45.500.000,—	" 45.490.000,—
Waarvan direct bij de Ned. Bank	" 30.000.000,—	—
Daggeldleeningen	" 11.515.810,—	" 11.558.382,—
Zilverbons in omloop	" 7.886.065,02	" 6.593.379,05
Schuld aan Ned.-Indië	" 9.277.455,82	" 49.181.939,41
Id. aan het Alg. Burg. Pensioenfonds 2)	" 52.728.993,01	" 1.815.000,—
Id. a. h. Staatsbedrijf d. P. T. en T. 3)	" 1.640.000,—	" 1.207.630,67
Id. aan andere Staatsbedrijven 3)	" 12.003.237,59	—
Id. aan diverse instellingen 3)	—	—

1) Waarvan f 12.056.000 vervallende op 1 Juli 1929. 2) In rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	18 Mei 1929	25 Mei 1929
Vorderingen:		
Saldo bij 's Rijks kas	f 7.253.000,—	f 6.512.000,—
Saldo bij de Javasche Bank	—	—
Verplichtingen:		
Betaalmiddelen in 's Lands Kas	" 28.125.000,—	—
Waarvan Muntbiljetten	" 47.280.000,—	" 47.420.000,—
Muntbiljetten in omloop	" 2.826.000,—	" 2.826.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds	" 800.000,—	" 789.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postnaarbank	—	—
Voorschot van de Javasche Bank	" 4.284.000,—	" 333.000,—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 27 Mei 1929

Activa.			
Binnenl. Wis. { Hfdbk. f	77.777.659,87		
sels, Prom., { Bijbkn. "}	4.598.976,26		
enz. in disc. { Ag.sch. "}	13.634.121,21	f	96.010.757,34
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—	—	
Idem eigen portef. f	160.715.173,—	—	
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. "	—	160.715.173,—	
Beleeningen { Hfdbk. f	39.357.343,37		
incl. vrach. { Bijbkn. "}	8.131.208,66		
in rek.-crt. { Ag.sch. "}	50.939.935,01		
op onderp. f	98.428.487,04		
Op Effecten	f 94.901.487,04		
Op Goederen en Spec. "	3.527.000,—	98.428.487,04	
Voorschotten a. h. Rijk	—	—	
Munt en Muntmateriaal			
Munt, Goud	f 66.209.280,—		
Muntmat., Goud	" 370.803.102,09		
	f 437.012.382,09		
Munt, Zilver, enz. "	21.659.150,70		
Muntmat., Zilver	—	458.671.532,79 1	
Beleging 1/5 kapitaal, reserves en pensioenfonds	—	24.950.325,94	
Gebouwen en Meub. der Bank	—	5.000.000,—	
Diverse rekeningen	—	35.166.221,96	
	f	878.942.498,07	
Passiva.			
Kapitaal	f 20.000.000,—		
Reservefonds	" 7.157.903,12		
Bijzondere reserve	" 8.000.000,—		
Pensioenfonds	" 5.877.924,70		
Bankbiljetten in omloop	" 796.882.695,—		
Bankassigtiën in omloop	" 234.123,53		
Rek.-Cour. { Het Rijk f	16.941.103,03		
saldo's: { Anderen "	13.281.543,26	30.222.646,29	
Diverse rekeningen	—	10.567.205,43	
	f	878.942.498,07	
Beschikbaar metaalsaldo	f 127.269.022,43		
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	—	318.172.556,—	
1) Waarvan in het buitenland f 23.890.447,18			

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeitschb. schulden	Beschikk. Metaal- saldo 1)	Dek- kings perc.
	Munt	Muntmat.				
27 Mei '29	66.209	370.803	796.883	30.457	127.269	55
21 " '29	66.220	370.805	808.411	20.311	125.999	55
13 " '29	66.221	370.817	826.672	16.047	119.835	54
6 " '29	66.225	370.817	850.429	16.717	110.467	53
29 Apr. '29	66.491	365.712	840.394	27.679	105.739	52
22 " '29	66.495	355.712	796.780	18.992	116.691	54
29 Mei '28	67.625	367.469	797.333	35.975	292.386	55
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen 2)
27 Mei 1929	96.011	—	98.428	160.715	35.166
21 " 1929	110.535	—	103.850	152.517	35.882
13 " 1929	131.959	—	110.170	137.329	37.455
6 " 1929	143.035	—	134.148	121.744	41.604
29 Apr. 1929	172.259	30.000	123.672	89.382	45.682
22 " 1929	179.952	30.000	93.976	78.561	39.895
29 Mei 1928	52.613	—	112.722	193.884	41.508
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Sedert den bankstaat van 14 Jan. '29 weder op de basis van 1/2 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

SURINAAMSCHIE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeitschb. schulden	Discont.	Div. rekeningen 1)
27 April 1929 ..	811	1.618	664	991	302
20 " 1929 ..	810	1.495	746	1.008	282
13 " 1929 ..	810	1.510	735	1.008	399
6 " 1929 ..	821	1.614	764	1.015	343
30 Maart 1929 ..	831	1.664	662	1.031	345
28 April 1928 ..	1.090	1.658	543	816	450
5 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	306

1) Sluitpost der activa.

JAVASCHIE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opesich. metaalschulden	Beschikk. metaalsaldo
25 Mei 1929	184.100		300.400	34.100	50.300
18 " 1929	184.300		305.100	28.700	50.780
11 " 1929	183.600		307.800	31.100	48.040
27 Apr. 1929	167.183	21.248	299.717	37.682	53.471
20 " 1929	167.507	19.136	301.855	37.863	50.756
13 " 1929	167.253	18.448	306.180	35.681	48.957
6 " 1929	167.299	18.301	308.313	37.942	47.099
26 Mei 1928	174.351	17.877	304.634	43.193	123.003
28 Mei 1927	185.245	29.278	308.361	54.393	142.768
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Discontos	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen	Dekkingspercentage
25 Mei 1929		134.000		***	55
18 " 1929		132.300		***	55
11 " 1929		136.100		***	54
27 Apr. 1929	7.873	26.915	72.162	41.717	56
20 " 1929	7.760	27.708	71.375	47.042	55
13 " 1929	7.912	28.113	73.354	52.123	54
6 " 1929	7.883	28.114	74.737	56.697	54
26 Mei 1928	14.282	16.888	65.169	66.108	55
28 Mei 1927	13.978	21.010	57.538	59.120	59
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Basis $\frac{1}{16}$ metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten in duizenden ponden sterling. 1)

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
22 Mei 1929	162.747	362.364	59.627	6.916	20.119
15 " 1929	161.861	362.811	58.329	9.586	17.747
8 " 1929	160.880	362.794	57.419	11.607	15.706
1 " 1929	158.766	361.371	56.845	9.286	15.784
24 Apr. 1929	156.541	357.278	58.766	10.950	15.613
17 " 1929	156.272	358.941	56.896	11.029	15.622
23 Mei 1928	162.187		135.064		54.924
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits Bankers	Other Accounts	Reserve	Dekkingsperc. 2)
22 Mei '29	38.487	15.300	57.507	35.315	60.384	55 $\frac{19}{16}$
15 " '29	37.817	9.291	61.071	36.079	59.050	55 $\frac{19}{18}$
8 " '29	39.782	8.680	63.223	35.532	58.086	54
1 " '29	45.352	10.939	60.689	38.474	57.395	52 $\frac{23}{22}$
24 Apr. '29	44.257	18.318	58.433	35.655	59.264	52 $\frac{23}{32}$
17 " '29	48.347	17.876	60.779	36.017	57.331	49 $\frac{7}{8}$
23 Mei '28	29.582	13.095		100.518	46.873	41 $\frac{1}{2}$
22 Juli '14	11.005	13.736		42.185	29.297	52

1) Zie voor wijzigingen in de bankstaat de toelichting op blz. 1080 en 1081. 2) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud ¹⁾	Zilver	Te goed in het buitenland.	Wissels	Waarrv. op het buitenland.	Beleeningen	Renteloos voorschot a.d. Staat
17 Mei '29	36.534	732	7.942	24.513	18.400	2.368	3.200
10 " '29	36.525	732	7.988	24.225	18.387	2.415	3.200
3 " '29	36.462	732	8.045	24.849	18.372	2.440	3.200
26 Apr. '29	35.788	732	8.544	24.992	18.539	2.283	3.200
18 Mei '28	5.543	343	62	1.686	13	1.776	—
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver- sen 2)	Circulatie	Rekg. Courant Staat	Zelfst. amort. k.	Particulieren
17 Mei '29	5.769	1.468	62.864	5.635	6.252	6.744
10 " '29	5.798	1.825	63.420	5.362	6.166	6.816
3 " '29	5.798	1.784	63.828	5.333	5.954	7.097
26 Apr. '29	5.930	1.560	62.848	5.568	6.308	7.283
18 Mei '28	—	29.749	59.719	59	—	8.459
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

1) Bij de stabilisatie is de goudvoorraad gewaardeerd volgens de nieuwe waarde van den franc. 2) Sluitpost activa.

DUITSCHIE RIJKSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buit- tent. circ. banken 1)	Deviezen als goud- dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
23 Mei 1929	1.764,6	59,1	146,5	2.403,4	97,2
15 " 1929	1.764,8	59,3	56,1	2.568,5	216,5
7 " 1929	1.765,6	59,9	53,6	2.783,5	208,7
30 Apr. 1929	1.891,6	172,7	99,3	2.790,2	262,1
23 " 1929	2.178,9	163,0	39,9	2.239,4	41,0
23 Mei 1928	2.040,7	85,6	229,5	2.035,2	27,4
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec- ten	Diverse Activa 2)	Circu- latie	Rekg.- Crt.	Diverse Passiva
23 Mei 1929	92,9	589,5	4.006,2	642,3	300,5
15 " 1929	92,9	588,8	4.167,3	648,5	297,7
7 " 1929	92,9	514,0	4.442,4	584,8	294,8
30 Apr. 1929	92,9	535,4	4.631,5	585,1	290,6
23 " 1929	93,0	541,3	3.918,9	769,3	262,6
23 Mei 1928	94,0	553,7	3.821,6	675,1	195,7
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 23, 15, 7 Mei, 30, 23 April '29, 23 Mei '28, resp. 63; 49; 43; 9; —; 60 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in miljoenen Belgas.

Data	Goud		Goud en zilver o. d. schatkist	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voor- sch. a.d. Staat voor inge- strokken markten	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Te goed in en wissels op het buitenland.						Schatkist	Partic.
23 Mei 1929	963	462	44	743	46	343	2.452	27	81
15 " 1929	962	460	44	731	45	342	2.477	6	61
8 " 1929	962	455	44	733	41	342	2.470	10	58
2 " 1929	962	455	44	720	53	342	2.468	25	45
25 Apr. 1929	962	456	44	764	38	345	2.431	16	123
24 Mei 1928	772	455	44	553	48	390	2.119	26	83

1) 1928.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaal- middel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In her- disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
8 Mei '29	2.840,9	1.372,0	171,3	962,0	157,2
1 " '29	2.812,0	1.378,6	173,7	985,8	170,4
24 Apr. '29	2.798,6	1.348,4	174,8	974,5	141,2
17 " '29	2.779,5	1.358,6	176,5	994,3	141,0
10 " '29	2.774,8	1.340,5	175,8	963,5	157,3
3 " '29	2.719,2	1.299,7	173,3	1.029,9	174,7
9 Mei '28	2.690,1	1.228,5	157,8	777,1	365,1

Data	Belegd in U.S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circu- latie	Totaal Depo- sito's	Gestort Kapitaal	Goud- Dek- kings- perc. 1)	Algem. Dek- kings- perc. 2)
8 Mei '29	149,5	1.663,7	2.389,2	156,2	70,0	74,3
1 " '29	150,7	1.663,6	2.410,4	156,0	69,0	73,3
24 Apr. '29	149,8	1.652,6	2.350,1	155,9	69,9	74,3
17 " '29	161,4	1.653,2	2.379,8	155,1	68,9	73,3
10 " '29	166,1	1.657,7	2.339,8	154,9	69,4	73,8
3 " '29	169,1	1.663,6	2.382,5	154,3	67,2	71,5
9 Mei '28	277,4	1.591,2	2.474,1	138,1	66,2	70,1

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opesichbare schulden: F. R. Notes en netto deposita. 2) Verhouding totalen voorraad munt- materiaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET

FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Dis- conto's en beleen.	Beleg- gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal Depo- sito's	Waarvan time deposits
1 Mei '29	703	16.451	5.875	1.702	20.137	6.760
24 Apr. '29	698	16.388	5.871	1.658	19.900	6.775
17 " '29	729	16.431	5.909	1.671	20.062	6.779
10 " '29	706	16.454	5.939	1.672	20.099	6.789
3 " '29	766	16.583	5.976	1.688	20.276	6.830
2 Mei '28	643	15.951	6.637	1.816	20.966	6.911

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 27 Mei 1929.

De schaduw van den onzekeren toestand op de geldmarkt te New York heeft haar invloed op de internationale fondsenmarkten gedurende de achter ons liggende berichtperiode uitgeoefend. Ook de beurs te Wallstreet was uit den aard der zaak niet opgewekt gestemd, doch het was opmerkelijk, hoe weinig materiaal aan de markt is gekomen. Eerder was een zekere terughouding bij de koopers waar te nemen, waardoor een krachtige stijging van het koerspeil bijna nergens kon intreden en over het algemeen eenige afbrokkeling van de noteringen plaats vond. Met spanning wordt de verdere ontwikkeling van de geldmarkt tegemoet gezien, vooral, omdat thans wel duidelijk is geworden, dat tusschen verschillende Federal Reserve banken en den Federal Reserve Board een principieel verschil van opvatting bestaat ten aanzien van het al of niet wenschelijke van een discontoverhooging op dit tijdstip. Bovendien zijn de leden van den Federal Reserve Board het ook onderling niet eens.

De markt te Londen, welke steeds in nauw contact pleegt te staan met die te New York, was, als gevolg van de stemming in laatstgenoemde beursplaats, evenmin opgewekt. De onderbreking van den beurshandel gedurende de Pinkstervacantie heeft bovendien nog eenige uitwerking gehad, in zoverre er geen omvangrijke particuliere orders waren. Voorts heeft het vooruitzicht op de aanstaande verkiezingen ertoe bijgedragen den handel sterk te doen inkrimpen, te meer, omdat er geen gegevens waren, welke een stimulerenden invloed hebben kunnen uitoefenen.

Te Berlijn is het verloop van de beurs onregelmatig geweest. De conferentie te Parijs heeft wederom afwisselende stemmingen in het leven geroepen. Aanvankelijk was men optimistisch aangaande het welslagen, doch gaandeweg zijn de verschillen tusschen de gedelegeerden van Duitschland en die van de voormalige verbondenen sterker naar voren getreden, vooral door het aftreden van den heer Vögler. De beurs heeft hieruit de consequenties getrokken en heeft op sommige dagen een bijzonder lustelooze houding aan den dag gelegd. Tegen het einde van de berichtswEEK zijn op het verlaagde koerspeil enkele orders uitgevoerd, waardoor het aspect iets beter is geworden.

Te Parijs is de markt weinig opgewekt geweest. Dezelfde overwegingen als te Berlijn hebben daar ter plaatse gegolden ten opzichte van de conferentie der deskundigen. De internationale fondsen hebben uit den aard der zaak het scherpst gereageerd, o.a. Rio Tinto en Huelva.

Ten onzent heeft de beurs over het algemeen een kalm en weinig markant verloop gehad. De *beleggingsafdeeling* heeft neiging tot eenigen achteruitgang aan den dag gelegd. Vermoedelijk moet dit in verband worden gebracht met de vrees voor discontoverhooging te New York, waarvan men eventueel ook gevolgen voor de inheemsche geldmarkt verwacht. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 104 $\frac{1}{8}$, 104; 4 $\frac{1}{2}$ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 99 $\frac{9}{16}$, 99 $\frac{1}{2}$; 4 $\frac{1}{2}$ pCt. Ned.-Indië 1920: 96 $\frac{7}{8}$, 96 $\frac{15}{16}$; 5 pCt. Brazilië 1903 £ 100: 84 $\frac{1}{2}$, 82 $\frac{1}{2}$; 5 pCt. Brazilië 1913 £ 20—100: 71; 8 pCt. Sao Paulo 1921: 104 $\frac{15}{16}$.

Een uitzondering op de tamelijk kalme houding van de beurs werd gevormd — in de afdeeling voor *industriële aandelen* — door de aandelen Küchenmeister's Internationale Maatschappij voor Accoustiek, waarbij zich aandelen Küchenmeister's Ultraphoon-Mij. hebben aangesloten. Het feit, dat alle leden van de Vereeniging voor den Effec-

tenhandel minstens f 1000 nominaal op hun inschrijvingen toegevoegd hebben gekregen, heeft geen grooten invloed uitgeoefend op het koerspeil, waaruit de conclusie werd getrokken, dat of in beurskringen voldoende vertrouwen in de toekomst van de maatschappij bestaat om de aandelen te behouden of kooplust van het publiek een tegenhanger tegen het z.g. „premiejagen” heeft gevormd. Wel viel even een scherpe reactie waar te nemen, doch dit was het gevolg van een algemeen loome stemming van de beurs. De overige industriële aandelen waren veel kalmer. Voor certificaten Margarine Unie, aandelen Calvé-Delft, Philips, enz. is het aanbod overheerschend geweest, zoodat een afbrokkeling van het koerspeil plaats heeft gevonden, zonder dat dit nochtans den ondergrond heeft aangetast. Na enkele dagen van lusteloosheid is tegen het slot belangstelling ontstaan voor kunstzijdesoorten. Calvé-Delft (C. v. A.): 216 $\frac{3}{4}$, 210; Centrale Suiker Mij.: 70 $\frac{1}{4}$, 66 $\frac{3}{4}$; Holl. Kunstzijde Ind.: 192, 190; Holl. Mij. t. h. maken van Werken in Gew. Beton: 310, 306 $\frac{1}{2}$; Internationale Viscose: 85 $\frac{1}{8}$, 86 $\frac{1}{2}$; Küchenmeister's Ultraphoon Mij.: 264, 279; Maekubee: 112, 117 $\frac{1}{4}$; Margarine Unie: 467 $\frac{7}{8}$, 450 $\frac{1}{4}$; Ned. Kunstzijde Ind.: 375 $\frac{1}{2}$, 377; Philips Gloeilampenfabr. (Gem. Bezit. v. Aand.): 781, 766; Ougrée Marihaye: 389 $\frac{1}{4}$, 385; Separator: 160, 157; Zweedsche Lucifer Mij.: 377 $\frac{1}{2}$, 362 (ex slot div. ad 10 pCt.).

Van *aandelen in mijnbouwondernemingen* hebben aandelen Boeton tijdelijk blijk gegeven van een lustelooze houding, wijl werd medegedeeld, dat verschillende beursgeruchten — o.a. die omtrent het aantreffen van radium op de terreinen der maatschappij — als onjuist beschouwd moesten worden. De reactie werd echter spoedig ingehaald. Aandelen Algemeene Exploratie Mij. bleven vrijwel verwaarloosd, terwijl eenige vraag ontstond voor Billiton, in verband met het jaarverslag. Alg. Expl. Mij.: 217, 212; Billiton 1e Rubr.: 552, 572; Boeton Mijnb. Mij.: 330, 325 $\frac{1}{2}$; Müller & Co.'s Mijnbouw Mij.: 94 $\frac{1}{2}$, 97 $\frac{1}{2}$; Redjang Lejong: 155 $\frac{1}{2}$, 154; Singkep Tin: 299, 289.

De *tabaksmarkt* was over het algemeen ongeanimeerd. Er is bijna geen handel waar te nemen geweest en voor zover dit wel het geval was, waren de verkooporders grooter dan de kooporders. Over de geheele linie zijn de noteringen dan ook achteruitgelopen. Arendsborg: 533, 530 $\frac{1}{2}$; Deli Batavia Mij.: 439 $\frac{1}{2}$, 418 $\frac{1}{2}$; Deli Mij.: 414, 405; Ngoepit: 345, 348 $\frac{1}{2}$; Oostkust: 176, 168; Senembah: 474 $\frac{1}{2}$, 459.

Ook de *rubberafdeeling* was lusteloos. Een uitzondering hebben tijdelijk aandelen Rubber Cultuur Mij. „Amsterdam” gevormd, naar aanleiding van het feit, dat het over 1928 uit te keeren dividend ad 15 pCt. grooter is dan werd verwacht. De algemeene tendenz was echter loom. Amsterdam Rubber: 273 $\frac{1}{2}$, 264 $\frac{7}{8}$; Deli Batavia: 181, 172 $\frac{1}{2}$; Hessa Rubber: 368 $\frac{3}{4}$, 341; Indische Rubber: 266, 254; Java Caoutchouc: 150, 146; Kali Telepak: 280, 276; Majaanglanden: 248, 249; Ned.-Ind. Rubber & Koffie: 232, 233; R'dam-Tapanoeli: 110, 106 $\frac{3}{4}$; Serbadjadi: 209 $\frac{1}{2}$, 198; Sumatra Caoutchouc: 165, 156; Sumatra Rubber: 216, 206; Ver. Ind. Cultuur Ond.: 165 $\frac{1}{4}$, 158; Intercontinental Rubber: 10 $\frac{1}{4}$, 10 $\frac{1}{8}$.

De *suikerafdeeling* is niet bestand gebleken tegen de weinig opgewekte berichten van de suikermarkt. De mededeelingen uit Nederlandsch-Indië hebben geen stimulerende werking gehad, noch die omtrent den goeden stand van den aanplant, noch de maalresultaten. Tegenover de gunstige factor, dat ten gevolge van één en ander de kostprijs verlaagd zal kunnen worden, stelde men het feit, dat de hoeveelheid suiker tegelijkertijd grooter zal worden.

INDUSTRIËELE DISCONTO MAATSCHAPPIJ

AMSTERDAM

LONDEN

BERLIJN

PARIJS

KOPENHAGEN

MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL / 25.000.000.—

VOLGESTORT GEPLAATST EN RESERVES / 12.900.000.—

Financiering van den afzet van industriële producten.

Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 162, 160%; H.V.A.: 667, 652; Javasche Cultuur Mij.: 360, 357; Maron: 227, 223½; Moormann: 291, 287; Ned.-Ind. Suiker Unie: 246, 243; Pagottan: 240 (ex div. ad 14 pCt.), 233; Poerworedjo: 79, 78½; Sindanglaet: 290, 400; Suiker Cultuur Mij.: 230; Tjepper: 717, 730; Watoetoelis Poppoh: 760, 755.

Petroleumaandeelen hebben op den achtergrond gestaan en waren meerendeels in reactie. Tegen het einde der berichtswEEK zijn aandeelen Koninklijke Petroleum Maatschappij wat sterker gezocht geweest, zoodat een lichte verbetering haar intrede heeft kunnen doen. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 376, 382; Kon. Ned. Petr. Mij.: 393¼, 395%; Perlak Petroleum: 225, 218; Peudawa: 41, 39%; Marland Oil: 38½, 37.

Scheepvaartfondsen zijn vrijwel verwaarloosd gebleven bij nauwelijks veranderde noteringen. Voor aandeelen Kon. Holl. Lloyd bestond enig aanbod. Holland-Amerika Lijn: 60, 61¼; Java-China-Japan Lijn: 145, 144½; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 88½, 89½; Ned. Scheepvaart Unie: 222¼, 219; Koninklijke Hollandsche Lloyd: 13, 6%; Nievelt Goudriaan: 95, 96; Solleveld: 46, 41½; Stoomv. Mij. Nederland: 191, 187½.

Bankaandeelen waren stil, doch vast. Amsterdamsche Bank: 194, 194½; Incasso Bank: 119; Holl. Bank voor Zuid-Amerika: 85, 86; Javasche Bank: 315; Koloniale Bank: 239½, 239; Ned.-Ind. Handelsbank: 164¼, 165½; Ned. Handel Mij. (C. v. A.): 186, 184½; R'damsche Bankverg.: 109¼, 109; Twentsche Bank: 138.

De *Amerikaansche markt* heeft weinig aandacht getrokken. Het koerspeil daalde eenigszins, met sommige uitzonderingen, zooals Cities Service, Anaconda Copper, enz. Anaconda Copper: 203¼, 205¼ (ex div.); Cities Service: 568, 580; Studebaker: 82½, 78½; U. S. Leather: 21½, 22; U. S. Steel Corp.: 172½, 168; Atchison Topeca: 199¼, 208; Baltimore & Ohio: 122, 120; Erie: 74, 72½; St. Louis & San Francisco: 117, 116½; Union Pacific: 221½, 216; Wabash Railway: 67½, 64.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

28 Mei 1929.

Zaken in tarwe zijn naar Europa deze week niet groot geweest, hetgeen in de eerste plaats wel het gevolg is geweest van geringe vraag in Engeland. Daar hebben eerst de feestdagen de ontwikkeling der zaken nog wat tegengehouden en later was de telkens nog verder dalende prijsloop oorzaak van den beperkten ondernemingslust. Met het oog op de in Frankrijk verwachte verhooging van het invoerrecht en het daardoor beperkte aanbod van inlandsche Fransche tarwe werden aanvankelijk in Frankrijk evenals in de vorige week weder vrij wat inkoop van buitenlandsche tarwe gedaan, doch nu ten slotte de verhooging van het invoerrecht werkelijk tot stand is gekomen, zal men zich in Frankrijk wel weder meer op het aanbod van inlandsche tarwe kunnen gaan verlaten. Behalve in Frankrijk is ook in Italië het invoerrecht op tarwe verhoogd en in beide landen heeft de verhooging ongeveer f 1.50 per 100 KG. bedragen. Deze bemoeielijking van den invoer van tarwe in 2 belangrijke Europeesche verbruikslanden heeft zoowel in Engeland als ook in Noord- en Zuid-Amerika bijgedragen tot de flauwe houding der markten dezer week. Voornamelijk echter blijft de oorzaak daarvan nog altijd liggen in de buitengewoon groote hoeveelheden tarwe, welke door de uitvoerlanden nog moeten worden gespuid vóór de nieuwe tarwe binnenkomt. Vooral in de Vereenigde Staten maakt men zich meer en meer ongerust, nu Europa niet bereid is om tot de tegenwoordige prijzen hardwinter tarwe te koopen. Er zijn daarin in deze week wel eenige zaken tot stand gekomen, naar Engeland en ook naar Duitsland en Nederland en het overige Europa, doch in de eerste plaats waren deze zaken slechts klein en bovendien betreffen zij voor een groot gedeelte reeds tarwe van den nieuwen oogst, zoodat daarmede ten aanzien van de groote oude voorraden slechts zeer weinig werd bereikt. De prijzen, welke in de Vereenigde Staten voor tarwe worden gevraagd, zijn ook nu nog na de groote prijsdaling van den laatsten tijd te hoog om de concurrentie met Canada en Argentinië in voldoende mate het hoofd te kunnen bieden. Vooral Argentinië was deze week weder dringend aan de markt en Argentijnsche tarwe kwam weder geregeld goedkoop te koop. Natuurlijk vinden in de verschillende tarwesoorten dagelijks zaken naar Europa plaats, doch deze zijn nog altijd lang niet in staat om de verder achteruitgaande prijzen tegen te gaan. Dat de markt nog altijd werkelijk een flauw karakter heeft, blijkt wel uit de omstandigheid, dat de klachten over droogte, welke in vele ver uiteenliggende productielanden werden

geuit, zeer weinig invloed hebben gehad. Zoowel Australië als Argentinië en op sommige dagen zelfs ook Canada en een gedeelte van Europa rapporteerden telkens weder mooi weder met te weinig regen. Eenigszins heeft dat wel de daling der prijzen tegengehouden en vooral in Argentinië was dat het geval, doch tot toename van den ondernemingslust in de invoerlanden heeft de droogte niet geleid. Intusschen wordt uit Australië en sommige gedeelten van Argentinië alsook uit Canada regen gemeld. In Europa hebben overigens Roemenië en een gedeelte van Hongarije alsmede ook Duitsland en Frankrijk gedurende de laatste weken nogal wat regen gehad, waardoor in die landen de stand van den oogst is verbeterd. Toch wordt in Hongarije geen grotere oogst verwacht dan ongeveer 9 miljoen quarters tarwe, terwijl die in het vorige jaar ongeveer 13 miljoen heeft bedragen. In Zuid-Slavië en Roemenië wordt echter een zeer bevredigende opbrengst verwacht, terwijl uit Hongarije een groote uitzaai van maïs wordt gemeld. Uit Frankrijk duiden de berichten nog niet op een groote tarwe-opbrengst en ook in Duitsland schijnen hier en daar nog streken te zijn, waar men geen grooten oogst verwacht, doch de vooruitzichten voor de winter tarwe der Vereenigde Staten zijn blijkbaar uitstekend. In Oklahoma ten minste wordt de oogst geraamd op 60 tot 70 miljoen bushels (in 1928 59½ miljoen) en in Texas op 30 tot 35 miljoen (in 1928 22 miljoen). Weliswaar schat men den oogst in Kansas op 160 miljoen bushels tegen 177½ miljoen in het vorige jaar, doch er zijn voor Kansas ook hogere ramingen en de laatste berichten omtrent den oogst zijn algemeen gunstig, en er mag dan ook, zoolang de omstandigheden niet veranderen, een flinke totaal-opbrengst worden verwacht. In Canada is de uitzaai der zomertarwe gereed gekomen, doch de eerste groei van het gewas schijnt niet bijzonder gunstig te zijn. Er wordt naar regen verlangd en hetzelfde is het geval in het Noordwesten der Vereenigde Staten. Op 27 Mei waren de markten in Zuid- en Noord-Amerika weder zeer flauw. Mei-tarwe te Chicago kwam 1½ cent beneden den dollar. Sedert den oorlog waren prijzen van even beneden den dollar wel gedurende korte periodes voorgekomen, doch niet meer sinds den zomer van 1923, toen Rusland dreigde met groote exporten. Van 20 tot 27 Mei heeft de prijsdaling te Chicago 4½ à 5, te Winnipeg 3½ à 4 dollarcent per 60 lbs. bedragen en aan de Argentijnsche termijnmarkten 40 à 45 centavos per 100 KG.

Ook rogge is deze week weder flauw geweest. Na eenige vaste dagen omstreeks het midden der week zijn te Chicago later de prijzen weder sterk gedaald, waardoor Amerikaanse rogge in Europa veel goedkoop te koop kwam dan tot nog toe was voorgekomen. De vraag naar buitenlandsche rogge blijft echter in Europa slecht en afgezien van een enkele zaak tot de dalende prijzen naar Nederland werden in Noord-Amerikaansche rogge nauwelijks zaken gedaan. Verschepingen kwamen van Noord-Amerika niet voor, doch van den Balkan werd deze week weder wat rogge verscheept nu men daar blijkbaar ook voor rogge tot de conclusie gekomen is, dat een verbetering der prijzen toch uitgesloten is en het dus zaak is om het nog aanwezige uitvoer-surplus te verschepen. Ook uit Argentinië waren de verschepingen deze week zeer klein, doch tot een verbetering der vraag naar rogge heeft dit niet geleid. Duitsland blijft nog steeds dringend met rogge aan de markt en ook uit Polen bestaat voortdurend aanbod, dat echter ondanks de toch ook voor deze soort gedaalde prijzen niet tot zaken van grooten omvang heeft geleid. Intusschen zijn gedurende de maand April de verschepingen van rogge uit Duitsland toch wel van betekenis geweest. Zij hebben 203.000 quarters bedragen tegen 124.000 in de vorige maand, toen trouwens de scheepvaart op de Oostzee nog sterk belemmerd werd door het ijs. Gedurende de afgelopen week is te Chicago de roggeprijs voor Mei 2¼ en voor Juli met het oog op de goede oogstberichten zelfs 6 dollarcent per 56 lbs. of 7½ pCt. gedaald.

De nieuwe rogge in de Europeesche productielanden staat er over het algemeen goed voor, al wordt dan ook hier en daar gevreesd voor de gevolgen van droogte, in geval daar in geen verandering mocht intreden.

Maïs heeft ook deze week weder een periode van een vastere stemming doorgemaakt. Gedeeltelijk stond die in verband met het droge weder in Europa, dat in sommige landen tot betere vraag leidde en bovendien ook met droogte in Argentinië, waardoor daar de aanvoer van maïs werd beperkt, omdat de mogelijkheid ontstond van grooter binnenlandsch verbruik en de weiden van de droogte leden. In verband daarmede zijn ook de Argentijnsche maïsverscheepingen deze week kleiner geweest dan tevoren, zoodat de naar Europa onderweg zijnde hoeveelheid eenige vermindering onderging. Tevens was het weder in Noord-Amerika

INVOER VAN in tons van 1000 KG.

Table with columns for Rotterdam and Amsterdam (19/25 Mei 1929, Sedert 1 Jan. 1929, Overeenk. tijdvak 1928) and Totaal (1929, 1928). Rows include Tarwe, Rogge, Boekweit, Maïs, Gerst, Haver, Lijnzaad, Lijnkoek, Tarwemeel, and Andere meelsoorten.

niet gunstig voor den eersten groei der nieuwe maïs en dit alles heeft geleid tot meer zaken en eenige verbetering der prijzen in Engeland alsook op enkele dagen der week op het vasteland. Daarbij kwam, dat in Nedeland door vertraging van eenige te Rotterdam verwachte booten, de voorraden sterk slonken, zoodat voor beschikbare partijen eenige prijsverbetering intrad. Te Antwerpen bleven de prijzen echter vrij wat beneden de te Nederland geldende en ook Duitschland toonde geen kooplust, zoodat al spoedig de prijzen weder inzakten. Op 25 Mei reeds was maïs weder flauw met eenige prijsverlaging in Argentinië, welke op den 27sten, blijkbaar wegens regenval, in sterke mate werd voortgezet. De prijsverbetering van het begin der week is daardoor dan ook weder geheel verloren gegaan, al worden toch tenslotte de in Nederland aangekomen partijen op bevredigende wijze opgenomen. Dat het maïsverbruik in verschillende Europeesche landen dit jaar kleiner is dan het vorige, blijkt weder uit de omstandigheid, dat de Duitse invoer van 1 Augustus tot 1 Mei slechts 3 miljoen quarters heeft bedragen tegen 6,6 miljoen in dezelfde periode van het vorige seizoen. Aan de Argentijnsche termijnmarkten waren ten slotte op 27 Mei de maïsprijzen 15 à 20 centavos per 100 KG. lager dan een week tevoren. Ook in Noord-Amerika verbeterde het weder en trad een sterke prijsverlaging in, waardoor de prijzen te Chicago 4 à 5 dollars per 56 lbs. lager kwamen dan op den 20sten.

Uit Zuid-Afrika worden tegenwoordig geen zaken gedaan, omdat de prijzen daar te hoog worden gehouden in vergelijking met Argentinië. Ook voor de meeste gerstsoorten is de markt deze week weder flauw geweest. Aan de termijnmarkt te Winnipeg zijn de prijzen eerst slechts weinig gedaald, doch Canadeesche gerst kwam telkens goedkoop te koop vooral voor voegerst uit de Vereenigde Staten was de prijsdaling be-

langrijk. In Nederland is weliswaar het verbruik van laatstgenoemde gerstsoort groot, doch de aanvoeren overtreffen toch de behoeften en aankomende partijen waren telkens goedkoop te krijgen en tot ver beneden Amerikaanse pariteit. Op de laatste dagen is voegerst uit de Vereenigde Staten ter verscheping in den nazomer belangrijk goedkoop aan de markt gekomen, hetgeen in Nederland tot nieuwe zaken heeft geleid, en vooral was dat het geval, toen op 27 Mei de termijnmarkten te Winnipeg en Minneapolis zeer flauw waren. Winnipeg sloot ongeveer 2 ct. per 48 lbs. lager dan op den 20en. Ook gerst uit Argentinië en Noord-Afrika daalde belangrijk in prijs, hetgeen tot eenige uitbreiding der zaken in Plata gerst naar Duitschland heeft geleid. Donau-gerst, welke eindelijk te koop kwam tot prijzen, welke in West-Europa bedingbaar zijn, werd weder naar Duitschland verkocht. De nieuwe gerstsoort in Roemenië staat er blijkbaar uitstekend voor, want nieuwe Donau-gerst op verlanding in den nazomer wordt nu vrij algemeen aangeboden en er kwamen daarin speciaal naar Duitschland eenige zaken tot stand. Noord-Afrikaansche gerst vindt voornamelijk koopers in Frankrijk en België, terwijl Duitschland daarvoor den laatsten tijd slechts in geringe mate koopert is.

In haver worden in Engeland nog altijd zeer weinig zaken gedaan. Op het vasteland bestaat geregeld eenige kooplust voor Platahaver, waarvoor aan het einde der week de prijs in Argentinië weder sterk is gedaald, zoodat de eenigen tijd geleden tot stand gekomen prijsverhooging weder geheel verloren is gegaan. Ook Chicago was voor haver zeer flauw, doch aan de termijnmarkt te Winnipeg konden de prijzen zich aanvankelijk goed handhaven. In Europa echter kwam Canadeesche haver geleidelijk vrij wat goedkoop te koop, hetgeen wel naar het vasteland, waarbij ook Nederland, van tijd tot tijd zaken heeft geleid, doch van groote betekenis zijn deze niet geweest. Ten slotte

STATISTISCH OVERZICHT

Large table with columns for Tarwe, Rogge, Maïs, Gerst, Lijnzaad, Steenkolen, Petroleum, IJzer, and Koper. Rows include Jaargemidd. 1925, 1926, and monthly data from Jan 1927 to May 1929.

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nummers van 8 en 15 Augustus 1928 (No. 658 en 659) pag. 689/90 en 779. 2) = Western vóór de invoering van * Manitoba No. 3. † Zuid-Russische.

was op 27 Mei ook te Winnipeg haver aanzienlijk lager. Verscheping van haver, evenals gerst, zijn uit Noord-Amerika nog altijd niet weder groot geworden, doch er kan nu zeker spoedig een aanzienlijke uitbreiding van verscheping van Canadeesche havens worden verwacht.

SUIKER.

In de afgelopen week verflauwde de stemming op de verschillende suikermarkten weder.

In Amerika brokkelden prijzen voor ruwe suiker dan ook af tot 1.25/32 d.c. & fr. op basis van Cubasuiker, waarna koopers niet meer dan 1¼ d.c. wilden aanleggen.

Op de termijnmarkt te New York liepen de prijzen eveneens terug en de laatste noteeringen waren deze week: Mei 1.67; Juli 1.77; Sept. 1.85; Dec. 1.91 en Mrt. 1.99, terwijl die voor Sp. Centrifugals 3.58 was.

De ontvangsten in de Atlantische havens der V. S. bedroegen deze week 72.000 tons, de versmeltingen 60.000 tons tegen 41.000 tons in 1928 en de voorraden 666.000 tons tegen 533.000 tons.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1929	1928	1927
	Ton	Ton	Ton
Cubaansche prod. tot 18 Mei...	5.075.000	4.020.000	4.475.000
Consumptie	31.330	49.377	52.001
Weekontv. afscheephavens...	101.893	49.627	50.110
Totaal sedert 1 Jan.	3.803.986	2.826.330	3.153.999
Weekexport	120.158	66.068	72.274
Totale export sedert 1 Jan. ...	2.287.981	1.514.105	1.751.440
Voorraad afscheephavens....	1.525.697	1.317.604	1.415.825
Voorraad Binnenland	1.229.992	1.144.293	1.269.001
Werkende fabrieken	11	4	9

In Engeland verlaagden Raffinadeurs den prijs van hun product deze week met 3 d. voor alle posities.

Op de Londensche termijnmarkt liepen de noteeringen tusschen 3 d. tot 3¼ d. terug. De slotnoteeringen voor ruwsuiker waren:

Mei Sh. 7/9; Aug. Sh. 7/9½; Sept. Sh. 7/10½; Dec. Sh. 8/2½; Mrt. Sh. 8/4½; Mei Sh. 8/7½.

Op Java was de markt voor tweedehandssuiker gedurende de afgelopen week lusteloos gestemd zonder dat in de noteeringen noemenswaardige fluctuaties plaats vonden.

Hier te lande brokkelden prijzen op de termijnmarkt af in sympathie met New York en Londen, terwijl de stemming de geheele week bijzonder lusteloos was; vooral op de latere maanden was het aanbod overwegend. Aan het slot was de stemming iets beter bij eenige meerdere kooplust. De laatste noteeringen waren: Mei f 11½; Aug. f 11¼-¾; Dec. f 12½-¼ en Maart f 12½-½.

De omzet bedroeg 1300 tons.

KOFFIE.

Sedert het vorig bericht bleef de koffiemarkt onveranderd kalm gestemd. De kost- en vrachtaanbiedingen van Brazilië waren, wat Santos betreft, dooreengenomen onveranderd, doch die van Rio liepen wederom een fractie op. In de prijzen van Robusta kwam in Nederlandsch-Indië voor Meiverscheping geen verandering, doch latere verschepingen waren gemakkelijker. Zaken op aflading kwamen ook ditmaal voor de verschillende soorten slechts in geringe mate tot stand.

Aan de termijnmarkt bleven de noteringen aanvankelijk onveranderd, doch daarna stegen zij ongeveer ½ ct. in navolging van de houding van de markt te New York.

Van de loco-markt valt niets nieuws te berichten. De officieele noteeringen bleven nog altijd gehandhaafd op 65 ct. per ½ KG. voor Superior Santos en 54 ct. voor Robusta, doch de afzet bepaalde zich bijna uitsluitend tot het voor directe behoefte hoognoedige.

Zoals reeds in het Overzicht van 14 dezer is vermeld, heeft het Verdedigings-Instituut van Sao Paulo in het begin dezer maand den Santos-oogst 1929/30 geraamd op 13.788.000 balen, doch zijn van particuliere zijden ramingen van 15 en in sommige gevallen zelfs van 16 miljoen balen bekend geworden. In de laatste dagen zijn weder eenige particuliere ramingen van 15 miljoen balen ontvangen, terwijl tevens voor Rio en de andere Staten te zamen een cijfer van minstens 6 miljoen balen wordt genoemd. Dit zou dus voor geheel Brazilië een opbrengst geven van 21 miljoen balen. Uit hetgeen tot nu toe omtrent de vooruitzichten van dien oogst is bekend gemaakt, valt met vrij groote zekerheid af te leiden, dat 21 miljoen zelfs als een minimum zal moeten worden beschouwd. Wanneer nu wordt aangenomen, dat de „Milds” in 1929/30 hetzelfde zullen opbrengen dat zij in 1928/29 hebben geleverd, dat is ongeveer 10 miljoen balen à 60 KG., dan zou voor het volgende seizoen op een wereldopbrengst te rekenen vallen van minstens 31 miljoen balen à 60 KG. Hiertegenover staat het verbruik in Europa en in Noord-Amerika, dat verleden jaar werd aangenomen op 23.500.000 balen en dat thans wellicht op 24 miljoen balen is te ramen, en het verbruik in de overige landen, dat op 2 miljoen balen wordt geschat. Dit maakt te zamen voor 1929/30 een wereldverbruik van ongeveer 26 miljoen balen, zoodat er dan voor dat seizoen te rekenen zou vallen op een overproductie van ongeveer 5 miljoen balen. Bij deze cijfers valt op te merken, dat, zoewel bij de opgaven van productie als bij die van verbruik, geen rekening is gehouden met wat in de productielanden voor eigen verbruik benodigd is.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 99/6 à 102/-

AN-GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾

TIN locoprijzen Londen per Eng. ton		KATOEN for Middling locoprijzen New York per lb.		WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.		WOL gekamde Australische, Crossbred Colo- nial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		RUBBER ⁴⁾ Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUIKER Witte kristal- suiker loco R'dam/A'dam. per 100 K.G.		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per ½ K.G.		THEE Af. N.-I. theev. A'dam gem. pr. Java- en Sum- atrathee p. ½ KG.		Indexcijfer v/h. Centr. B. v. d. Stat., herleid van 1913 = 100 tot 1925 = 100		Indexcijfer van The Economist, herleid 1927 = 100 tot 1925 = 100	
£	%	¢ cts.	%	pence	%	pence	%	Sh.	%	fl.	%	cts.	%	cts.	%	100.0	%	100.0	%
61.17	100.0	23,25	100.0	55,00	100.0	29,50	100.0	2/11,625	100.0	18,75	100.0	61,375	100.0	84,5	100.0	100.0		100.0	
90.17	111,1	17,55	75,5	47,25	85,9	24,75	83,9	2/	67,4	17,50	93,3	55,375	90,2	94,25	111,5	93,2		103,8	
99.13/6	114,4	13,45	57,5	45,00	81,8	25,25	85,6	1/7,375	54,4	22,00	117,3	50	81,5	71	84,0	93,5		98,6	
99.8/6	118,2	14,15	60,6	46,25	84,1	26,00	88,1	1/7,125	53,7	21,125	112,7	48,75	79,4	71,25	84,3	94,2		100,7	
12.15/-	119,4	14,25	61,3	47,75	86,8	26,50	89,8	1/8,25	56,8	20,625	110,0	48	78,2	70	82,8	92,9		99,0	
104.1/-	116,1	14,75	63,4	47,50	86,4	26,25	89,0	1/7,875	55,8	20,25	108,0	48	78,2	72,25	85,5	92,3		98,4	
95.12/-	112,9	16,15	69,5	47,00	85,5	26,00	88,1	1/7,75	55,4	20,25	108,0	47	76,6	86,5	102,4	93,5		100,1	
96.9/6	113,2	16,85	72,7	47,25	85,9	26,00	88,1	1/6	50,5	18,375	98,0	47	76,6	81,25	96,2	96,1		100,5	
99.15/6	110,7	17,90	77,0	48,50	88,2	26,50	89,8	1/4,75	47,0	18,625	99,3	47	76,6	84	99,4	97,4		100,5	
92.-/6	111,5	19,70	84,7	48,50	88,2	26,50	89,8	1/5,25	40,8	18,50	98,7	45,375	73,9	-	-	96,1		102,2	
97.12/6	109,8	22,05	94,4	50,00	90,9	26,50	89,8	1/4,25	45,6	17,875	95,3	44,25	72,1	94,5	111,8	96,8		101,3	
94.2/6	100,9	20,65	88,8	50,25	91,4	26,75	90,7	1/4,375	46,0	16,875	90,0	45,25	73,7	93	110,1	96,8		100,3	
94.4/6	100,9	20,25	87,1	52,25	95,0	28,50	96,6	1/6,5	51,9	17,25	92,0	46	74,9	96	113,6	97,4		99,4	
86.13/6	101,8	19,70	84,7	51,50	93,6	28,75	97,3	1/7,75	55,4	17,875	95,3	46	74,9	89,25	105,6	97,4		99,0	
55.1/-	97,4	19,25	82,8	53,00	96,4	29,75	100,8	1/7,25	54,0	17,375	92,7	46	74,9	84,5	100,0	98,7		97,6	
33.10/6	89,2	18,35	78,9	54,75	99,5	31,75	107,6	1/3,75	44,2	16,75	89,3	46	74,9	79,5	94,1	96,8		98,4	
33.17/6	89,3	19,35	83,2	55,00	100,0	33,25	112,5	1/0,75	35,8	16,875	90,0	47	76,6	79	93,5	98,9		99,6	
34.6/-	89,5	20,65	88,8	54,50	99,1	33,00	111,9	-9,375	26,3	16,875	90,0	47	76,6	74,25	97,9	98,7		101,4	
30.13/-	88,1	21,55	92,7	54,25	98,6	32,25	109,3	-9	25,3	16,625	88,7	48,25	78,6	78,25	82,6	98,1		101,3	
18.8/6	83,4	21,35	91,8	55,50	100,9	31,75	107,6	-9,25	26,0	15,75	84,0	49	79,8	73,25	86,7	98,7		99,5	
11.19/-	80,9	21,75	93,5	53,00	96,4	31,25	105,9	-9,25	26,0	15,50	82,7	49,875	81,3	71,25	84,3	95,5		97,7	
11.18/-	80,9	19,30	83,0	51,75	94,1	30,00	101,7	-9,25	26,0	16,00	85,3	51,875	84,5	67,75	80,1	92,9		96,6	
14.7/6	81,9	18,55	79,8	47,00	85,5	29,00	98,3	-8,5	23,9	15,875	84,7	52,75	86,0	70,25	83,1	93,5		95,7	
21.19/-	84,8	19,45	83,7	46,25	84,1	27,25	92,4	-8,8	24,7	14,625	78,0	53	86,4	73	86,4	94,2		95,8	
32.10/6	88,8	19,90	85,6	47,25	85,9	27,50	93,2	-8,625	24,2	14,00	74,7	53	86,4	75,75	89,6	95,5		96,3	
28.8/-	87,2	20,45	88,0	46,25	84,1	28,00	94,9	-8,5	23,9	13,925	74,3	51,75	84,3	76,5	90,5	95,5			
22.7/6	84,9	20,20	86,9	46,75	85,0	28,75	97,3	-9,875	27,9	13,775	73,5	53,125	86,6	77,25	91,4	94,2			
22.11/-	85,0	20,10	86,5	44,25	80,5	27,75	94,1	1/-	33,7	13,375	71,3	54	88,0	74,25	87,9	94,2			
21.0/6	84,4	21,25	91,4	44,00	80,0	27,50	93,2	1/0,125	34,0	13,50	72,0	54	88,0	72,75	86,1	94,8			
07.5/6	79,2	20,45	88,0	43,25	78,6	27,25	92,4	-10,5	29,5	13,375	71,3	54	88,0	74,25	87,9	92,9			
97.12/6	75,5	19,75	84,9	42,25	76,8	26,75	90,7	-10,1875	28,6	12,50	66,7	54	88,0	74,25	87,9	92,9			
99.2/6	76,0	19,55	84,1	42,00	76,4	26,25	89,0	-11	30,9	12,25	65,3	54	88,0	74,25	87,9	92,9			
96.2/6 ⁵⁾	74,8	19,75	84,9	41,25	75,0	26,00	88,1	-11,625	32,6	12,00	64,0	54	88,0	74,25	87,9	92,9			
96.5/-	74,9	19,45	83,7	41,25	75,0	26,00	88,1	-10,8125	30,4	12,00	64,0	54	88,0	74,25	87,9	92,9			

huidige officieele noteringwijze (Jan. 1928). ³⁾ = Malting vóór de invoering van de huidige offic. noteringwijze (Jan. 1928). ⁴⁾ Jaar- en maandgemiddelden afgerond op 1/8 pence. ⁵⁾ 21 Mei ⁶⁾ 3 Mei ⁷⁾ 10 Mei ⁸⁾ 17 Mei ⁹⁾ 24 Mei ¹⁰⁾ 2 Mei ¹¹⁾ 16 Mei ¹²⁾ 23 Mei

per cwt. en van-dito Prime ongeveer 103/- à 104/6. terwijl zij van Rio type New York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 74/6 à 75/6.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palembang Robusta, Mei-verscheping, 39½ ct.; Palembang Robusta, Juni-verscheping, 38¾ ct.; Benkoelen Robusta, Juni-verscheping, 39 ct.; Mandheling Robusta, Mei-verscheping, 43½ ct.; Mandheling Robusta, Juni-verscheping, 42½ ct., alles per ½ KG., cif., uitgeleverd gewicht, netto contant.

De slot-noteringen te New York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Sept.	Dec.	Maart	Mei
27 Mei	\$ 14,66	\$ 14,10	\$ 13,75	\$ 13,44
21 "	" 14,23	" 13,86	" 13,55	" —
13 "	" 14,20	" 13,89	" 13,58	" —
6 "	" 14,83	" 14,43	" 14,05	" —

Rotterdam, 28 Mei 1929.

(Mededeeling van de Vereeniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 7 ¹⁾)	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 4 ¹⁾)	
27 Mei 1929	346.000	27.225	1.127.000	33.500	5502/512
20 " 1929	347.000	27.025	1.188.000	33.500	5494/512
13 " 1929	343.000	26.900	1.103.000	33.500	5494/512
27 Mei 1928	331.000	27.100	1.017.000	33.500	6

¹⁾ In Reis.

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
25 Mei 1929	50.000	2.758.000	148.000	7.984.000
25 Mei 1928	61.000	3.541.000	167.000	9.294.000

THEE.

Over de afgelopen week valt er weinig betreffende de theemarkt te vermelden, aangezien Londen nog steeds Pinkstervacantie hield en eerst weder op 27 dezer met de Britsch-Indische theeveiling opende, terwijl er hier op de markt zeer weinig omging.

COPRA.

De markt was gedurende de afgelopen week flauwer gestemd. Aanvankelijk wilden de groote fabrieken in het geheel niet koopen, en toen zij aan de markt kwamen, was dit tot betrekkelijk lagere prijzen, waartoe echter spoedig werd afgegeven.

Marseille is ten gevolge van dringend aanbod van Zuid-zee Copra zeer flauw.

De markt sluit met koopers voor:

Ned.-Ind. fms., afscheep, Mei-Juni-Juli-Augustus f 26, met flauwe tendenz.

VRACHTENMARKT.

Graan van Noord-Amerika. De vraag naar scheepsruimte was in de afgelopen week wederom teleurstellend. Er vonden slechts weinig afsluitingen plaats en de vrachten vertoonden een lichten achteruitgang. Van Montreal werden handige booten naar Antwerpen of Rotterdam tegen \$ 0,12½ voor Mei laden en naar Rotterdam direct tegen \$ 0,12 voor begin Juni laden afgesloten, terwijl voor laatstgenoemde positie een groote boot van 55.000 qtrs. naar Antwerpen of Rotterdam tegen \$ 0,11½ bevracht werd, met de optie Middellandsche Zee tegen \$ 0,16. Van Montreal is verder voor een medio Mei boot \$ 0,17½ naar West-Italië en voor een Juli boot \$ 0,18 naar de Middellandsche Zee (excl. Spanje en Noord-Afrika) betaald. De hoogste momenteel in uitzicht gestelde cijfers zijn naar het Continent \$ 0,12 à \$ 0,12½ voor Juni laden, \$ 0,12 voor Juli en Augustus laden en naar de Middellandsche Zee \$ 0,17½ voor Juli laden.

Van Halifax is een groote boot naar Rotterdam direct tegen \$ 0,11 per medio Juni gedaan.

Van de Northern Range worden slechts enkele definitieve orders aangeboden tegen \$ 0,11 naar Antwerpen of Rotterdam en \$ 0,15½ naar West-Italië voor Juni laden.

Van de Golfhavens is thans ook een weinig vraag naar scheepsruimte voor Juni laden. De door bevrachters geno-

teerde cijfers zijn \$ 0,15 naar Antwerpen of Rotterdam en \$ 0,15½ naar Fransche Atlantische havens.

Graan van de Noord-Pacific. In deze afdeeling was het wederom zeer flauw. Het vrachtcijfer voor betrekkelijk prompte tonnage is onveranderd 29/3 basis Portland of Puget Sound/U.K./Continent, terwijl bevrachters ook voor het nieuwe seizoen vooralsnog 29/- noteerden, evenwel nog zonder resultaat.

Graan van La Plata. In de afgelopen week werden betrekkelijk weinig afsluitingen gedaan, maar de vrachten bleven zeer vast. Van Santa Fé werden verscheidene booten van ongeveer 5500 tons per Mei/Juni tegen 26/- naar U.K./Continent bevracht; verder van de Bovenrivier een 5900 tonner naar U.K./Continent per Mei tegen 25/- en een 7900 tonner naar Antwerpen, Rotterdam, Amsterdam of Hamburg met einde Mei cancelling tegen 24/-. Van Bahia Blanca werden twee booten gesloten, nl. een 8100 tonner naar Antwerpen direct tegen 21/- voor 1/20 Juni laden en een 7800 tonner naar Antwerpen of Rotterdam tegen hetzelfde cijfer per tweede helft Juni.

Suiker van West-Indië. Er waren wederom slechts weinig orders aan de markt. De koersen vertoonden aanvankelijk een daling, konden zich later echter weder eenigszins herstellen en er is thans een behoorlijke vraag naar booten van 6/6600 ton lading per Juni en begin Juli op basis van 18/3 naar U.K./Continent. Voor kleine booten bestaat zoo goed als geen belangstelling. Er is slechts één order van 2500 ton van San Domingo naar U.K./Continent per Juni waarvoor 19/6 te maken is.

Salpeter van de Westkust Zuid-Amerika. Bevrachters stelden uitsluitend belang in lijnruimte. Per Juni werden partijen naar het Continent, incl. Fransche havens, tegen 17/6 en per Juli tegen 18/- geboekt. Ook werden enkele contracten voor de verscheping van 2000 tons per maand afgesloten en wel tegen 21/6 voor de maanden Juni/December resp. Juli/December en tegen 21/- voor de maanden Juli 1929/ Juni 1930. Naar de Vereenigde Staten (Galveston/Boston range) werd wederom een 7600 tonner per prompt tegen \$ 4,50 bevracht.

Van *Burmah* was geen enkele definitieve rijstorder aan de markt.

Donau en Zwarte Zee. Van den Donau is nog steeds niets te doen. Van de Zwarte Zee kunnen booten voor graan tegen 13/- basis Continent, met opties, voor Juni laden geplaatst worden.

Middellandsche Zee. Het aanbod van scheepsruimte was slechts matig en de vrachten vertoonden dientengevolge een lichte stijging. Ertsladingsen werden als volgt gesloten: Carthagen/Oslebshäusen 6/6, Rotterdam 5/7½, Almeria Pier/Duinkerken 6/3, Hornillo Bay/Rotterdam 6/-, Cardiff 6/4½, Valencia/Garston 7/9 en La Calera/Middlesbrough 8/6. Voor Phosfaat werd een groote boot van Sfax naar Garston tegen 8/9 bevracht, terwijl naar Fransche Atlantische havens 5/9 geboden wordt. Verder wordt genoteerd van Tunis naar Rotterdam 7/3, naar Hull 9/-, Glasgow 10/- en naar Kings Lynn 9/6.

Van *Noord Spanje* werden niet veel afsluitingen gedaan. Van Bilbao naar Rotterdam werd tegen 5/9 en 6/-, naar IJmuiden tegen 5/10½ en naar Newport River tegen 6/9 bevracht, terwijl van Salta Caballo eveneens een boot naar Newport River afgesloten is tegen 7/-.

Kolen van U.K. Door de feestdagen werden niet zooveel booten afgesloten als gewoonlijk. De vrachten blijven merkbaar vast, in 't bijzonder naar Brazilië en La Plata. De volgende afsluitingen kwamen o.m. tot stand: van Wales: Havre 4/3, Gibraltar 9/-, Messina 10/10½, Volo 14/-, Buenos Aires 12/-, Bahia Blanca 12/-, Van de Oostkust: Helsingfors 5/9, Copenhagen 5/6, Antwerpen 3/10½, Bordeaux 6/6, Port Said 13/-, Fremantle 27/6.

RIJNVAART.

Week van 19 t/m. 25 Mei 1929.

De aanvoeren van zeezijde ondergingen geen wijziging. Scheepsruimte bleef, hoewel af en toe beperkt, bij tamelijk vraag, voldoende beschikbaar. Voor erts betaalde men in het begin der week f 0,70—0,80 met resp. 4 en 8 losdagen, daarna liepen deze prijzen terug tot resp. f 0,60—0,70 per last. Naar den Bovenrijn was tamelijk vraag. Voor kleinere schepen bedroeg de daghuur 2¼ ad 3 cts. per ton. Voor ruwe producten betaalde men naar Mannheim ca. f 1,50 tot f 1,30 per last, met verkorten lostijd, op ca. 2,20 ad 2,25 M. afladen. Het sleeploon varieerde tusschen het 35 en 45 cts. tarief. De waterstand bleef langzaam vallend.

In de Ruhrhavens ging zeer weinig om. De verschepingen van kolen waren gering. Er was overvloedig scheepsruimte beschikbaar. De vracht voor exportkolen naar Rotterdam liep terug tot Mk. 0,90 per ton inclusief sleeploon.